

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Tereza Juráková

**Proměny médií v Novém Jičíně a okolí
v období 1945 až 1948**

Bakalářská práce

Praha 2011

Autor práce: **Tereza Juráková**

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.**

Rok obhajoby: 2011

Bibliografický záznam

JURÁKOVÁ, Tereza. *Proměny médií v Novém Jičíně a okolí v období 1945 až 1948*. Praha, 2011. 97 s. Diplomová práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc..

Abstrakt

Diplomová práce „Proměny médií v Novém Jičíně a okolí v období 1945 až 1948“ pojednává o lokálních médiích, které vycházely v oblasti Novojičínska v období let 1945 až 1948. Práce se zaměřuje především na jejich podřízenost se skladbou obyvatelstva a také s politickou reprezentací. Práce se také snaží o přiblížení témat, kterým se dané lokální tiskoviny věnovaly. Na praktické ukázce titulu *Nové Kravaňsko* je ilustrováno jak tematické zaměření titulu, tak také jeho propojení s místní politickou scénou. Na tomto příkladu je dále ilustrována proměna témat titulu a proměna stylu jednotlivých příspěvků. Práce zároveň přináší první ucelenější přehled lokálních titulů, které v oblasti vycházely v době těsně před 2. světovou válkou, až do roku 1948.

Abstract

Diploma thesis „The Changing of the Media in Nový Jičín and its surroundings from 1945 to 1948“ deals with the local media, which were based in the region of Nový Jičín in the period from 1945 to 1948. The work focuses mainly on their subordination with the composition of the local population and political representation. This work also tries to approach topics that the local newspapers devoted. We practically demonstrate the thematic focus, as well as links with the local political scene on the case study of *Nové Kravaňsko* newspaper. This example is further illustrated by the transformation of themes and change of the style of individual articles. The work also provides the first comprehensive overview of local titles that were published in the area shortly before World War II until 1948.

Klíčová slova

Kravařsko, noviny, Nový Jičín, pohraničí, 1945, 1948

Keywords

Borderland, Kravařsko, newspaper, Nový Jičín, 1945, 1948

Rozsah práce: Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 97 336 znaků s mezerami, tj. 54 normostran.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 6. května 2011

Tereza Juráková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Barbaře Köpplové, CSc. za vedení při zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda vyjádřila poděkování všem pracovníkům Státního okresního archivu v Novém Jičíně a knihovnicím z Ústřední statistické knihovny. Zvláštní dík patří mým prarodičům za cenné vzpomínky a mým nejbližším za podporu.

PŘIHLÁŠKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno: Tereza Vavříková

Semestr studia: 3. semestr

Stud. program a obor: Mediální a komunikační studia – Mediální studia v kombinované formě

Název: Proměny médií v Novém Jičíně a okolí v období 1945 až 1948

Zákl. vymezení tématu:

Ve své práci bych se chtěla věnovat problematice vzniku, transformace a zániku médií v Novém Jičíně a přilehlém okolí. Ráda bych se zaměřila především na léta 1945/46 a 1946 - 48, která jsou nositeli velkých společenských změn. Pod pojmem „médiá“ si zde představuji místní tisk, tisk politických stran a zájmových spolků, rozhlas, televizní vysílání.

Práce by měla kopírovat následující osnovu:

1. úvod - zdůvodnění tématu a zhodnocení dosavadní literatury k danému tématu,
2. východiska pro utváření nových médií v letech 1945/46,
3. periodika v okrese Nový Jičín v období let 1945-48
4. závěr – zhodnocení

Každá kapitola pak bude mít podkapitoly, které se budou věnovat konkrétním případům.

Cílem práce bude nejen vylíčit situaci v regionu, ale také poukázat na přeměnu v tématech, kterým se média věnují, na strukturu redakcí, jejich spřízněnost s vedením města, příslušnost redaktorů k politickým stranám, apod. Tato studie by také měla poukázat na vliv sociální skladby obyvatelstva na místní média.

Odborná literatura:

Zieris, K. F.: Nové základy českého periodického tisku. Orbis, Praha 1947

Blodigová, A., Köpplová, B., Sekera. M.: Katalog Výstavy k dějinám českého tisku na území České republiky. SÚA, Praha, 2002

Kolektiv: Dějiny českých médií v datech. Rozhlas, televize, mediální právo. Karolinum, Praha, 2003

Kolektiv: Nový Jičín na dobových pohlednicích ze sbírek St. Okresního archívu v Novém Jičíně, Muzea Novojičínska a soukromých sběratelů. J. Šamaj, Příbor, 2005

Sárek, J.: Almanach okresu novojičínského 1948. Nákladem vlastním, Ostrava, 1948

Holcman, J.: Protikomunistický odboj v okrese Nový Jičín v letech 1948 – 1989. ???

Pramen:

Státní okresní archív v Novém Jičíně

Zemský archív v Opavě

Das Kühlandchen (regionální vlastivědný časopis)

Deutschen Volkszeitung für den Neutitscheiner Kreis (regionální list)

Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc.

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci)

Tereza Vavříková

Datum _____

Obsah

OBSAH	8
ÚVOD	10
1. SITUACE V NOVÉM JIČÍNĚ A OKOLÍ	14
1.1 OBYVATELSTVO	14
1.2 PRŮMYSL.....	14
1.3 POLITICKÁ SITUACE.....	16
1.4 MÉDIA	18
2. ROK 1945 A KONEC 2. SVĚTOVÉ VÁLKY	26
2.1 OSVOBOZENÍ OKRESU NOVÝ JIČÍN	26
2.2 NOVOJIČÍNSKO PO OSVOBOZENÍ	27
2.3 OBYVATELSTVO	30
2.4 PRŮMYSL.....	32
2.5 POLITICKÁ SITUACE.....	33
2.6 MÉDIA.....	34
2.6.1 <i>Vlastivědný sborník Kravařsko</i>	36
2.6.2 <i>Nové Kravařsko – týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně</i>	42
3. ROK 1948 – ÚNOROVÝ PŘEVRAŤ	54
3.1 POLITICKÁ SCÉNA ROKU 1947 A PŘÍPRAVA NA PŘEVZETÍ MOCI	54
3.2 PŘEVRAŤ V ÚNORU 1948	55
3.3 NOVÁ MEDIÁLNÍ SCÉNA.....	56
ZÁVĚR	60
SUMMARY	62
POUŽITÁ LITERATURA	66
SEZNAM PŘÍLOH	71
PŘÍLOHY	72

Úvod

Téma proměny médií v období mezi koncem 2. světové války a komunistickým převratem v únoru 1948 jsem si zvolila proto, že se podle mého názoru jedná o velmi zajímavé období bohaté na zásadní okamžiky historie naší země. Tyto dějinné události tak bezprostředně ovlivnily nejen život politický a ekonomický, ale také život kulturní, včetně mediální oblasti. Volba lokality Nového Jičína a okolí pak byla, pro mě jakožto rodačku z Nového Jičína, volbou zcela jasnou.

Nový Jičín (německy Neu Titschein nebo Neutitschein) je okresní město ležící na severovýchodě našeho území, v oblasti zvané Kravařsko (německy Kuhländ nebo Kuhländchen). Pojmenování Kravařsko je odvozeno od rozvinutého chovu skotu, kterému se v oblasti tradičně dařilo a jehož počátky se zde datují již k 14. století. Oblast Novojičínska je historicky spjata především s rozvinutou textilní výrobou (soukenictví, tkalcovství, vlnářství, výroba klobouků), strojírenským (výroba kočárů a bryček, svítilen) a tabákovým průmyslem (výroba doutníků a cigaret.) Co se týká národnostního složení obyvatelstva, již od středověku byla oblast obydlena Čechy a Němci, kteří se zde usadili již koncem 13. století. Největší průmyslový rozmach zažilo Novojičínsko na přelomu 19. a 20. století, kdy byly podniky postupně rozšiřovány a velmi aktivně modernizovány. Novojičínsko tak bylo – vedle průmyslově nejaktivnějšího Ostravska – jednou z nejvýznamnějších průmyslových lokalit na severovýchodě našeho území.

Hovoříme-li o okrese (nebo politickém okrese) Nový Jičín, je nutné si nejprve tento termín vymezit. Územně správní reforma z roku 1960 zrušila některé samostatné okresy (Bílovec, Frenštát pod Radhoštěm, Vítkov) a připojila je do nově vzniklého okresu Nový Jičín. Tato práce se věnuje období do roku 1948, a proto vycházíme z územního členění platného mezi dvěma světovými válkami. Pod pojmem „médiá“ zde rozumíme místní tisk, tisk politických stran a zájmových spolků a rozhlas, který vycházel přímo v dané oblasti. Z hlediska času je téma ohraničeno rokem 1945 a rokem 1948 (respektive převzetím moci KSČ v únoru 1948).

Předkládaná práce je chronologicky rozdělena do čtyř hlavních částí. První je věnována situaci v Novém Jičíně a okolí v době před rokem 1945. Najdeme zde přehled počtu obyvatelstva, jeho národností struktury a náboženské příslušnosti a shrnutí vývoje

politické situace. Dále se tato část zabývá mediální scénou v dané době. Sleduje, jaká média vycházela, jakým tématům se věnovala, zda existoval a jaký byl vztah mezi jednotlivými redakcemi a tehdejší politickou reprezentací.

Druhá kapitola se pak týká již přímo zásadního roku 1945 a nástupu nové ČSR. Pozornost je věnována srovnání politické a socio-ekonomické situace před válkou a právě po ní. Sleduje také nástup nové politické reprezentace. Zásadní jsou pro tuto práci, samozřejmě, východiska a okolnosti nutné pro vznik médií, ať už se jedná o tituly obnovené nebo úplně nové.

Třetí část práce se zaměří specificky na týdeník *Nové Kravařsko*, který vycházel v letech 1945 - 1947. Cílem této kapitoly je alespoň stručně postihnout život regionálního časopisu od okolností jeho vzniku, přes analýzu tematického zaměření, až po jeho nenadálý zánik.

V úvodu závěrečné části opět nastíníme situaci, která nastala po politickém převratu v únoru 1948. Zaměříme se na vliv nové politické situace na život médií. Zjistíme, zda a jak nová politická reprezentace dokázala kontrolovat a regulovat vydávání jednotlivých titulů. Také stručně shrneme seznam nových masově vznikajících dělnických, tzv. závodních časopisů.

Tato práce si klade za cíl nejen vylíčit situaci v regionu, ale také poukázat na přeměnu v tématech, kterým se média věnují, na strukturu redakcí, jejich spřízněnost s vedením města, příslušnost redaktorů k politickým stranám, apod. Tato fakta budou ilustrována na příkladu týdeníku *Nové Kravařsko*, který v regionu vycházel v letech 1945 – 1947. Studie by také měla poukázat na vliv sociální skladby obyvatelstva na místní média. Přínosem této práce by měl být ucelený přehled o okrese Nový Jičín v období 1945 – 1948 se zaměřením na místní mediální scénu. Zároveň by tato práce měla přinést náhled na témata, kterým se daná média věnovala.

Při zpracování tématu bakalářské práce jsem již při základních rešerších narazila na nedostatek materiálů. Literatura týkající se tématu médií v České republice v době po roce 1945, samozřejmě, existuje. Ve většině případů je ale zaměřena buď na obecné vývojové rysy, nebo se naopak věnuje dílčím otázkám. Jako základní se v tomto

kontextu jeví díla Jaromíra Kubíčka¹ a Tomáše Pasáka², kteří připravili bibliografii tiskovin vydávaných na našem území.

Základním pramenem pro mě byly archivní materiály uložené ve Státním okresním archivu v Novém Jičíně, ve Vědecké knihovně v Olomouci a dále v Ústřední statistické knihovně v Praze. V archivu v Novém Jičíně byly pro zpracování této práce zásadní především fondy týkající se přímo týdeníku *Nové Kravařsko*, dále pak inventární záznamy pojednávající o likvidaci tohoto týdeníku. V tomto archivu je dále uloženo mnoho materiálů týkajících se vydávání jednotlivých lokálních tiskovin a jejich redakcí, včetně rukopisů a zápisů z jednání redakčních rad. Bohužel se tématu médií nikdo z vědeckých pracovníků hlouběji nevěnuje, a proto jsou tyto materiály neutříděné a tudíž veřejnosti nepřístupné. Vědecká knihovna v Olomouci ve svých fondech disponuje širokým portfoliem uložených novin a starých tisků z oblasti Kravařska. K dispozici je zde také kompletní sbírka všech vydaných Vlastivědných sborníků okresu Nový Jičín, které se ukázaly jako velmi cenný zdroj informací. Ústřední statistická knihovna v Praze spravuje rozsáhlou sbírku pramenů statistického charakteru. Jako jediná instituce v zemi má k dispozici kompletní údaje týkající se sčítání obyvatelstva v českých zemích již od roku 1869, a to včetně individuálních údajů za jednotlivé regiony. Zároveň také disponuje statistickými ročenkami, které jsou jak celorepublikově, tak regionálně zaměřeny. Z těchto ročenek vychází údaje o počtu obyvatelstva, o jeho národnostní struktuře a další statistická data týkající se Novojičínska. Většina statistických údajů vychází z pravidelných Sčítání lidu, která proběhla v letech 1930 a 1947, a byla prováděna Státním úřadem statistickým. Velmi cenné jsou především informace vyplývající ze Soupisu obyvatelstva z roku 1947. Tento soupis, kromě standardních kategorií (počet obyvatel, věková struktura, povolání, apod.), sledoval trendy v osidlování pohraničních oblastí Československa, což jsou data pro tuto práci nesmírně důležitá, protože poukazují na to, kdo tvořil nové obyvatelstvo poválečných pohraničních okresů.

---

¹ KUBÍČEK, Jaromír. *Bibliografie novin a časopisů na Moravě a ve Slezsku v letech 1918 - 1945*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989. 444 s.

² PASÁK, Tomáš. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v čs. zemích z let 1939-1945*. Praha : Univerzita Karlova, 1980. 441 s.

Regionální literatura pak byla dalším cenným zdrojem informací. Její převážná většina byla vydána v rámci Vlastivědných sborníků okresu Nový Jičín. Z autorů jmenuji například Karla Chobota³, Jana Hanáka⁴ nebo Květoslava Kadlčíka⁵. Obecné informace o regionu jsem také čerpala z diplomových prací Marka Müllera⁶ a Pavla Dvořáka⁷, kteří se ve svých absolventských studiích věnovali osobnostem podnikatelského prostředí Novojičínska, respektive lokálnímu průmyslu během hospodářské krize 30. let 20. století.

---

³ CHOBOT, Karel. *Tisk v Novém Jičíně po roce 1945*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 41. Nový Jičín : [s.n.], 1988. s. 3-10.

⁴ HANÁK, Jan. *Česká společnost v Novém Jičíně v letech 1918-1938*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 46. Nový Jičín : [s.n.], 1990. s. 1-21., HANÁK, Jan. *O německé regionální literatuře v knihovně Státního okresního archivu v Novém Jičíně*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 51. Nový Jičín : [s.n.], 1997. s. 80-95.

⁵ KADLČÍK, Květoslav. *Osvobozovací boje v okrese NJ v roce 1945*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 4. Nový Jičín : [s.n.], 1970. s. 5-13.

⁶ MÜLLER, Marek. *Podnikatelská elita jihovýchodního Kravařska v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století* [online]. Brno, 2008. 124 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/17121/ff_m/DIPLOMKA-bez_priloh.pdf?info=1&zpet=http://theses.cz/vyhledavani/?search=marek+muller&start=1>.

⁷ DVOŘÁK, Pavel. *Průmysl Novojičínska a Velká hospodářská krize (1929 - 1934)* [online]. Brno, 2009. 63 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/217380/ff_b/Bakalarka-Dvorak.pdf?info=1&zpet=http://theses.cz/vyhledavani/?search=prumysl+novojičinska&start=1>.

1. Situace v Novém Jičíně a okolí

1.1 Obyvatelstvo

Druhé československé sčítání lidu se uskutečnilo k 1. prosinci 1930. Z výsledků sčítání vyplývá, že v okrese Nový Jičín žilo 86 242 osob, přičemž 54,2 % z nich se hlásilo k české národnosti a 43,7 % k národnosti německé. Město Nový Jičín jako takové mělo 13 997 obyvatel, z nichž 9 220 tvořili Němci (65,9 %), 4 236 Češi (30,3 %) a zbytek ostatní národy (především Poláci, Maďaři). Zároveň je ale důležité upozornit na fakt, že národnostní rozdělení v celém okrese nebylo tak homogenní jako v případě Nového Jičína. Ve městě Fulnek a jeho nejbližším okolí tvořili Němci drtivou většinu 84,8 % obyvatel, ale například Příbor s Kopřivnicí uvádí 77,9 % českého obyvatelstva.⁸ Ovšem je také potřeba zmínit, že návod ke sčítání uvádí, že národnost by se měla určovat podle mateřského jazyka. Národnost tedy v tomto případě vyplývá z jazykového prostředí, ve kterém jedinec vyrůstal, nikoliv z jeho vlastního národnostního přesvědčení. Toto ale nemění nic na faktu, že Novojičínský venkov, ač většinově český, byl podřízen německému vedení jednotlivých měst a tedy i celého okresu. O politické struktuře Novojičínska se zmiňujeme níže.

Co se týká náboženství, obyvatelstvo okresu se v drtivé většině (89 %) hlásilo k římskokatolické církvi. Pouze nepatrné množství obyvatel se přihlásilo k církvi evangelické (resp. k církvi českobratrské a k církvi augšpurské). K židovskému vyznání se v rámci celého okresu přihlásilo 344 osob, přičemž celá 1/3 z nich (112 osob) žila přímo v Novém Jičíně.⁹

1.2 Průmysl

Jak zmiňujeme již v úvodu, Novojičínsko byla oblast vysoce industrializovaná. Tento fakt dobře ilustrují jednotlivé statistiky obyvatelstva dle skupiny povolání

---

⁸ *Statistický lexikon obcí v republice československé*. Praha : Orbis, 1935. díl II., Země Moravsko-slezská, s. 212.

⁹ *Edice Česká statistika: Náboženská vyznání obyvatelstva podle výsledků sčítání lidu v letech 1921-1991*. Praha : ČSÚ, 1995. 302 s.

vycházející opět ze sčítání v roce 1930. Z nich vyplývá, že ze 45 811 k povolání příslušných osob, jich pracovalo celých 9 020 (19,7 %) v textilním a oděvním průmyslu a 2 331 (5 %) pracovalo v průmyslu strojů a dopravních prostředků.¹⁰ Nejvýznamnějšími podniky byly bezpochyby kloboučnické firmy Johann Hückel's Sohne K. und K. Hutfabrik, Brüder Böhm Hutfabrik a A. Peschel Hutfabrik, které ve 30. letech téměř celou svou produkci vyvážely do zahraničí. Z textilní výroby nesmíme opomenout podniky Josefa Czeicnera (vlnářství), Maxe Preisenhammera (vlnářství), Justina Lonskyho (vlnářství) a J. N. Preisenhammera (výroba látek a sukna). Významným regionálním zaměstnavatelem byla také továrna Josefa Rottera. Jeho továrna na kočárové svítelní šla s dobou a postupem času přidala do svého sortimentu také výrobu automobilových svítidel a chladičů. Dále jmenujme slavnou tiskárnu Karel Kryl (do roku 1936 známá jako Kryl & Scotti)¹¹ a také stavitelskou firmu Heinricha Czeikeho, která se zasloužila o urbanistický rozvoj města. Nesmíme zapomenout ani na vápencový lom a železniční dráhu bratří Gutmannů ve Štamberku a také vagonku Ringhoffer ve Studénce. V okrese Nový Jičín dále působily také Flussova soukenická továrna sídlící v Příboře a specializující se na pověstné klobouky „šišáky“ a především slavná kopřivnická Ringhoffer – Tatra, která vyráběla automobily, vagóny a motory. Pokud budeme počítat také s dalšími obory, jako je zpracování těžkých kovů, tabákový průmysl, atd. zjistíme, že více než polovinu místního

¹⁰ Československá statistika : svazek 104. Praha : Orbis, 1934. 246 s.

¹¹ V roce 1909 koupila zchátralou tiskárnu v Novém Jičíně dvojice tiskařů Karel Kryl nejstarší a Ferdinand Scotti. Tak vznikla společnost Kryl & Scotti. Ačkoliv ve svém podnikání začínala s tiskem tiskopisů, lokálních plakátů a jiných reklamních tisků, již od roku 1920 se specializovala na tisk bibliofilů a tzv. krásných knih. Mezi slavné edice tištěné u Kryla & Scottiho patří Hyperion (vydavatel Karel Janský), Aventinum (vydavatel Otakar Štorch-Marien), Atlantis (vydavatel Jan V. Pojer). Jednotlivé tituly byly také bohatě ilustrovány – na jejich grafické a ilustrační stránce se podíleli například Josef Čapek, Karel Teige, Josef Váchal. Po krizi 30. let 20. století se tiskárna dostala do finanční tísně a v roce 1936, po odstoupení společníka Ferdinanda Scottiho, fakticky přestala existovat. Karel Kryl starší ovšem finanční tíseň ustál a ještě téhož roku tiskárnu znovu otevřel pod názvem Karel Kryl. Po nástupu Mnichovské dohody a okupaci Nového Jičína nacisty byla Krylova tiskárna (jakožto čistě česká živnost) násilně uzavřena. Karel Kryl nejstarší se i s rodinou ještě stihl narychlo přestěhovat do Kroměříže (která již nebyla součástí zabraného území) a v roce 1939 si znovu otevřel tiskárnu. Tentokrát tiskla také běžné tituly, plakáty a další tiskoviny. Karel Kryl starší zemřel v roce 1943 a podnik po něm převzal syn Karel. V roce 1950 mu ale (jako soukromému podnikateli) bylo zakázáno dále podnikat a tiskárna byla zrušena. Rodina Krylů se z Kroměříže odstěhovala zpět do Nového Jičína. Karel Kryl pak byl nucen pracovat v dolech v Ostravě. Zemřel v roce 1971. Jeho syn Karel Kryl nejmladší byl známý český písničkář a básník. Zdroj: MOCEK, Michal. *K dějinám tiskařských firem „Kryl a Scotti“ a „Karel Kryl“ (1909 – 1950)*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 49. Nový Jičín : [s.n.], 1992. s. 55-68.

obyvatelstva zaměstnávaly průmyslové obory. Nutno podotknout, že „uvedené podniky, až na tabákovou továrnu, byly německé. Němcům patřily i největší živnosti a hlavně obchody výhodně umístěné na náměstí. České hospodářské podnikání se v nelítostné německé konkurenci prosazovalo velmi těžce. Chyběl kapitál a brzdou byla i nepřejícnost radnice.“¹²

1.3 Politická situace

Politicky byl totiž Nový Jičín jednoznačně veden ve prospěch německého obyvatelstva. Již od roku 1923 byl starostou Dr. Ernst (Arnošt) Schollich¹³, který město (s malou přestávkou v letech 1933 – 1938) vedl až do 6. května 1945, kdy bylo osvobozeno ruskou armádou. Poslední předválečné volby do místního zastupitelstva, které byly jednoznačně vyvolány s cílem zajistit vítězství SdP, proběhly 22. května 1938. V oblasti probíhala epidemie slintavky a kulhavky, a proto bylo jasné, že české zemědělské obyvatelstvo se nebude moci k volbám dostavit. Přestože v některých obcích k těmto volbám nakonec vůbec nedošlo, volební výsledky byly platné. A jejich výsledky byly jednoznačné: SdP získala 23 mandátů, ČSDSD získala 4 mandáty, DSDAP, ČSL a koalice spojených českých malých stran po 3 mandátech. KSČ nezískala ani jeden mandát. 14. července byl tedy opět zvolen do funkce starosty dr. Schollich. Českou stranu v zastupitelstvu reprezentoval Klaudius Bechný, pedagog, ředitel a okresní školní inspektor. O něm se zmíníme dále.

---

¹² HANÁK, Jan. *Česká společnost v Novém Jičíně v letech 1918-1938*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 46. Nový Jičín : [s.n.], 1990. s. 1-21.

¹³ Dr. Schollich byl poměrně výraznou a rozporuplnou osobností politického života, a to ve všech významech slova. Narodil se 28. 4. 1882, vystudoval univerzitu a stal se advokátním koncipientem a novinářem. Od roku 1920 byl poslancem Poslanecké sněmovny Národního shromáždění Republiky československé, kde byl pro své vyhraněné názory několikrát interpelován, Imunitní výbor také několikrát projednával žádosti o zbavení poslanecké imunity pro jeho protistátní a „proněmecké“ postoje. Byl členem DNSAP a předsedou DNP a po jejich zrušení se stal členem Henleinovy SdP. Po zakázání DNP byl také odvolán z pozice starosty Nového Jičína a na jeho místo nastoupil Paul Ziegler (DCV). Ale po volbách v roce 1938, kde dr. Schollich již kandidoval za SdP, se opět vrátil na post starosty. V době 2. světové války se za jeho výrazné podpory stal Nový Jičín centrem Henleinovy strany. Dr. Schollich důsledně potíral veškeré projevy Češství a nesouhlasu s okupací ČSR. Zároveň se ale významně zasloužil o rozvoj města (vznik kanalizace, přestavba radnice, kino, pravidelné dary místnímu muzeu). Zemřel 23. 5. 1945 v nemocnici v Novém Jičíně, kam byl z místní věznice převezen po pokusu o sebevraždu.

Mnichovská dohoda byla podepsána 30. září 1938. Z ní vyplynulo, že Nový Jičín a okolí spadají do 5. okupačního pásma a budou zabrány. Okupace v této oblasti začala již 10. října 1938 ráno. Ve zbytku okresu nebyla situace jiná. Vedení města Fulnek, v čele se starostou Leo Schubertem, požadovalo již před rokem 1938 odtržení celého pohraničí od ČSR. Již v prosinci 1938 se Fulnek stal hlavním řídicím centrem germanizačních přesídlovacích akcí celého pohraničí (Reichsaussiedlungsamt für Böhmen und Mähren).¹⁴ I přes Hitlerovy původní sliby, že zabrána budou pouze většinově německá města českého pohraničí¹⁵, došlo také k obsazení průmyslově důležitých měst Kopřivnice, Štramberku a Příbora. Kopřivnice, do roku 1938 většinově české městečko, byla během okupace přejmenována na Nesselsdorf. Díky své továrně na automobily, obrněná vozidla a motory se stala strategickým průmyslovým centrem okresu. Stejně tak Štramberk (nově Strahlenberg), s významnými nalezišti vápence a cementárnou byl pro německou stranu zásadní lokalitou. Nesouhlas s okupací se v těchto městech (ale i jinde v okrese) projevoval především šířením letáků, polepem protinacistických plakátů, vyvěšováním vlajek. Jakékoliv projevy nesouhlasu a revolty ale byly okamžitě potlačovány. S nástupem okupace se dostává do popředí také kopřivnický rodák dr. Gustav Jonak, který byl jmenován župním vedoucím celé oblasti.

Během války pak byla politická situace v celém okrese jasná. Docházelo sice k větším či menším odbojovým akcím, ale žádných větších úspěchů nebylo dosaženo. Nový Jičín se stal lokálním centrem Henleinovy SdP, byly aplikovány Norimberské zákony, a také likvidovány jednotlivé české živnosti. Například tiskárna Karel Kryl byla nucena z příkazu úřadů v říjnu 1938 uzavřít a majitelé ji nakonec museli přesunout do Kroměříže.¹⁶ Potlačovány byly jakékoliv projevy nesouhlasu s vedením radnice. V době 2. světové války se dokonce počet českých obyvatel ve

---

¹⁴ KADLČÍK, Květoslav. *Osvobozovací boje v okrese Nový Jičín v roce 1945*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 4. Nový Jičín : [s.n.], 1970. s. 5 -13.

¹⁵ ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. Šenov u Ostravy : Tilia, 1999. s. 387; ČAPKA, František; SLEZÁK, Lubomír; VACULÍK, Jaroslav. *Nové osídlení pohraničí Českých zemí po druhé světové válce*. Brno : CERM, 2005. 360 s.

¹⁶ MOCEK, Michal. *K dějinám tiskařských firem „Kryl a Scotti“ a „Karel Kryl“ (1909 – 1950)*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 49. Nový Jičín : [s.n.], 1992. s. 55-68.

městě snížil na necelé 2 000.¹⁷ Na radnice ve všech městech okresu byli dosazeni nacisté, kteří využívali svou neomezenou moc. Českým občanům byly také konfiskovány větší usedlosti a na jejich místo byli dosazováni Němci. „Zavřeno nebo zrušeno bylo 123 obchodů nebo živností, zejména hostinců, aby se Češi neměli kde scházet. Tento přehled je neúplný, protože materiály nacisté zničili. Nacisté zabavili a vyhnali pod nejrůznějšími záminkami české majitele ze 247 zemědělských usedlostí a ze 209 rodinných domků.“¹⁸ Válka poznamenala i život školní – menší školy byly uzavřeny a děti byly nuceny docházet do okolních vesnic. Uzavřena byla také česká měšťanská škola v Novém Jičíně a gymnázia v Novém Jičíně i Příboře. Naopak všechny německé školy zůstaly zachovány. Docházelo také k častým přesunům jednotlivých pedagogů. Došlo také k faktické likvidaci zájmových spolků a organizací jako Sokol (v okrese působil od roku 1919), Orel (působil od roku 1909) a dalších. Jejich kulturní domy byly zabráný a další činnost zakázána. Ve Štramberku dokonce došlo k ničení jeviště a divadelních rekvizit místního Sokola.¹⁹

1.4 Média

Nyní se již budeme věnovat oblasti, která nás nejvíce zajímá, a to mediální scéně. V období do roku 1945 byla média na Novojičínsku reprezentována především tiskem: deníky, týdeníky, časopisy. Za zmínku pak stojí také vlastivědné sborníky. Tuto kapitolu rozdělíme na dvě části, a sice na tisk německý a tisk český. V jednotlivých částech se pak budeme věnovat nejen titulům samotným, ale také významným osobnostem, které k jejich vydávání přispívaly.

---

¹⁷ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.*

¹⁸ KADLČÍK, Květoslav. *Osvobozovací boje v okrese Nový Jičín v roce 1945.* In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 4.* Nový Jičín : [s.n.], 1970. s. 5 -13.; ČAPKA, František; SLEZÁK, Lubomír; VACULÍK, Jaroslav. *Nové osídlení pohraničí Českých zemí po druhé světové válce.* Brno : CERM, 2005. 360 s.

¹⁹ KADLČÍK, Květoslav. *Osvobozovací boje v okrese Nový Jičín v roce 1945.* In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 4.* Nový Jičín : [s.n.], 1970. s. 5-13.

Nejprve se tedy věnujme tisku německému. Tisk byl na počátku 30. let 20. století na Novojičínsku spjat především s aktivitou politických stran. Od 3. května 1874 tak tedy datujeme vydávání titulu *Deutsche Volkszeitung für den Neutitscheiner Kreis*. Tyto noviny s podtitulem Organ der fortschrittlichen deutschen Partei vycházely třikrát týdně až do č. 155 v roce 1918. Tehdy došlo ke změně jejich názvu na *Deutsche Volkszeitung für das Kühlandchen (und den angrenzenden Sudetengau)*. I nadále titul vycházel třikrát týdně, a to až do 22. prosince 1933, kdy vyšlo poslední číslo. Mezi lidmi se novinám zkráceně říkalo „*Deutsche Volkszeitung*“ a byly velmi oblíbeným titulem. Jak je již uvedeno výše, tisk dané doby byl spjat s politickým přesvědčením. *Deutsche Volkszeitung* vydával zámožný textilní továrník a městský radní Rainer (někde také Reiner) Hosch. Hosch nejen noviny vydával, ale také do nich přispíval – ve svých článcích se zajímal především o stavební rozvoj města.

Na zaniklý *Deutsche Volkszeitung* prakticky okamžitě navázal titul s názvem *Neu-Titscheiner Zeitung*. Podtitul těchto novin zněl „Unabhängiges Heimatblatt für das Kuhländchen“. První číslo vyšlo 5. ledna 1934 a noviny vycházely dvakrát týdně až do 4. října 1938. Vydavatelem tentokrát byl Endersův Umělecký ústav pro knihtisk a kamenotisk (L. V. Enders'che Kunstanstalt für Buch und Steindruck Hoch-Schleif). L. V. Enders byl synem známého a uznávaného tiskaře, knihkupce a vydavatele Jana Nepomuka Enderse, který přišel do Nového Jičína v roce 1848 z Uherského Hradiště. *Neu-Titscheiner Zeitung* byl známý pro své politické zaměření a i když jej Jaromír Kubíček ve své klasifikaci řadí mezi „listy jiných německých politických stran a tzv. bezbarvé“²⁰, podle historických záznamů byl titul poplatný spíše vedení města a dr. Schollichovi. Jan Hanák k tomu říká: „Měl značný počet schopných dopisovatelů, kteří silně ovlivňovali německé veřejné mínění tím, že bedlivě sledovali každý krok české menšiny a tvrdě napadali vše, co podle nich ohrožovalo postavení Němců ve městě a ve státě.“²¹ Pro své jasné politické zaměření a uveřejňování štvavých článků proti Čechům byl dokonce v roce 1936 *Neu-Titscheiner Zeitung* několikrát konfiskován.

²⁰ KUBÍČEK, Jaromír. *Bibliografie novin a časopisů na Moravě a ve Slezsku v letech 1918 - 1945*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989. s. 387.

²¹ HANÁK, Jan. *Česká společnost v Novém Jičíně v letech 1918-1938*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 46. Nový Jičín : [s.n.], 1990. s. 16.

Jeho konfiskace byly probírány také v tehdejším Senátu.²² Ve svých proklamacích ale Neu-Titscheiner Zeitung pokračoval i nadále a z tohoto důvodu byl také nakonec, ze strany českých úřadů, definitivně zrušen.

Významným a známým je také vlastivědný sborník *Das deutsche Kuhländchen* (*Geschichts- und Kulturbilder aus alter und neuer Zeit*), který vycházel jako měsíčník. Pod tímto názvem byl vydáván v letech 1919 – 1920. Od dubna 1920 vycházel jako *Das Kuhländchen* (*Geschichts- und Kulturbilder aus alter und neuer Zeit*) až do roku 1931. Znovu obnoven byl v lednu 1938. Definitivně zanikl v roce 1939, kdy došlo k úřednímu zastavení vydávání časopisů (a to i německých). Vydavatelem byl Endersův umělecký ústav pro knihtisk a kamenotisk. Časopis ovšem řídil Rainer Hosch, spolu se svým bratrem Augustem. Redakci tvořili také zástupci všech větších měst oblasti Novojicka. Tento titul by silně nacionálně zaměřený, podporoval německé vlastenecké cítění a soudržnost. Dnes je ale velmi cenný pro své historicky zaměřené články včetně kvalitních obrazových příloh.

Za zmínku stojí také týdeník *Mein Sonntagsblatt*, s podtitulem „Wochenschrift für Haus- und Garten. Praktischer Ratgeber für Jedermann“. Stejně jako většina německých titulů, byl i *Mein Sonntagsblatt* vydáván tiskárnou L. V. Enderse. Připomeňme také *Evangelisches Leben*, církevně založený měsíčník určený obyvatelům Sudet. Byl určen německým protestantům žijícím na území Sudet a jeho podtitul zněl „eine Monatsschrift für Glaube, Volkstum und Kultur für die deutschen evangelischen Gemeinden in den Sudetenländern“. Vycházel od října 1934 do prosince 1935 a redigoval jej Arpad Broser. Zanikl poměrně záhy z neznámého důvodu.

Z předních autorů a vydavatelů jmenujme například Josefa Ullricha, který patřil mezi aktivní přispěvatele sborníku *Das Kuhländchen*. Ullrich byl ředitelem školy a zajímal se především o historii. Napsal nepřeberné množství článků a dokonce vydal

---

²² Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna [online]. 1936 [cit. 2011-03-31]. Digitální knihovna NS RČS 1935-1938. Dostupné z WWW: <
http://www.psp.cz/eknih/1935ns/se/tisky/t0170_02.htm >.

knihu s názvem *Heimatbüchlein für das Kuhländchen*.²³ Dále zmiňme osobnost Gustava Becka, který působil v redakci časopisu *Das Kuhländchen* v letech 1920 – 1931. Gustav Beck se zajímal především o oblast okolo rodného Fulneku. Ve svých článcích se tak povětšinou věnoval historii a architektuře města.²⁴ Nejvýznamnější osobností ovšem zůstává Paul Ziegler. Rodák z Nového Jičína a starosta v letech 1933 – 1938 se aktivně zajímal o historii města. Publikoval jak v *Das Kuhländchen*, tak v obou místních novinách. V době svého úřadování na radnici (zvolen za DCV) se zasloužil o modernizaci městského archivu, sepsal a setřídil jeho fondy a materiály. Ziegler se zajímal především o historii města a vydal k tomuto tématu několik velmi historicky hodnotných publikací. Z jeho článků pro místní noviny ale také vyšla v roce 1938 antisemitská studie s názvem *Zur Geschichte der Juden in Neutitschein*. Po konci války se odstěhoval do Vídně, kde také zemřel. Po jeho smrti byly vydány ještě další historické práce týkající se Nového Jičína.²⁵

Naproti tomu české obyvatelstvo na Novojičínsku v meziválečné době kontinuálně žádné noviny nevydávalo. Obyvatelé regionu ale měli k dispozici tisk vydávaný v regionech okolních – na Hranicku, Přerovsku, Frenštátsku. Vzhledem k zájmu místních obyvatel dokonce některé tituly rozšířily svoje redakce právě na Novojičínsko. Stejně jako tomu bylo u německých novin, i české noviny zde vycházely pod (přiznanou i nepřiznanou) záštitou nějaké politické strany, což jednotlivé tituly dokládají svými podtituly a motty.

Jeden z titulů, který přinášel pravidelné české lokální informace, byl týdeník *Přehled: Nezávislý týdeník kraje hranicko-lipenského a novojičického*. Tento titul vycházel od 13. července 1933 do 23. května 1941 a jeho vydavatelem byl nejprve František Krbeček a později Vydavatelské družstvo, z.s. O *Přehledu* hovoří také Jan

---

²³ HANÁK, Jan. *O německé regionální historické literatuře v knihovně Státního okresního archivu v Novém Jičíně*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 51. Nový Jičín : [s.n.], 1997. s. 85.

²⁴ HANÁK, Jan. *O německé regionální historické literatuře v knihovně Státního okresního archivu v Novém Jičíně*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 51. Nový Jičín : [s.n.], 1997. s. 87.

²⁵ HANÁK, Jan. *O německé regionální historické literatuře v knihovně Státního okresního archivu v Novém Jičíně*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 51. Nový Jičín : [s.n.], 1997. s. 92.

Hanák: „Vycházel vždy v pátek a měl v Novém Jičíně skupinu dopisovatelů v čele s odborným učitelem Alfrédem Štrumhausem. Patronem týdeníku byla Národní jednota v Olomouci, redaktorem Antonín Kopecký, který týdeníku vtiskl nacionální obranářský charakter. Týdeník přinášel cenné informace o životě Čechů v Novém Jičíně a okolí, ale někdy byly zprávy šité horkou jehlou nedostatečně prověřené, a musely být proto dementovány. Pro kritiku poměrů na novojičínské radnici se dostával často do sporu s Hoschovými novinami, které označovaly Přehled za šovinistický tisk. Rozpor vyvrcholil soudním sporem, který se vlek v letech 1934 až 1936 u krajského soudu v Ostravě a nejvyššího soudu v Brně. V podstatě šlo o žalobu, kterou podal starosta Schollich na Přehled za článek, ve kterém byl obviňován, že v době svého starostenství financoval Hoschovy noviny z obecních prostředků. Po několika projednáváních byl redaktor Kopecký u soudu v Ostravě žaloby zproštěn. Schollich a vdova Hoschová se odvolali k nejvyššímu soudu v Brně a ten redaktora Kopeckého odsoudil k pokutě 500 Kč, k úhradě soudních výloh a k omluvě.“²⁶ Po nastolení Mnichovské dohody a rozdělení republiky vycházely v *Přehledu* novinky a zprávy z Novojičínska již jen velmi sporadicky. Objevovaly se vždy na poslední straně, a to pouze jedna až dvě kratičké zmínky.

Také *Hlasy jičínsko-příborské* vydávané Ferdinandem Chýlkem měly u čtenářstva úspěch. Vycházely pod hlavičkou týdeníku Právo od 27. října 1928 do 2. července 1938 a záštitu nad nimi držela ČSL. Motto tohoto titulu, které bylo uvedeno v záhlaví každého čísla, znělo: „Katolíci budou mít v republice tolik práva, kolik si ho dobudou.“ *Hlasy jičínsko-příborské* vycházely jako týdeník, každou sobotu, a jeden výtisk stál 60 haléřů. Z témat se ponejvíce věnovaly především obraně církve a podpoře katolicismu.

Přímo v Novém Jičíně vycházely také *Jičínské noviny* (později přejmenované na *Novojičínské noviny*). Vycházely od července 1929, vydával je Cyrill Čerbák a Metoděj Havlíček. V podtitulu měly *Jičínské noviny* uvedeno, že se jedná o „politicky nestranný týdeník hájící zájmy kraje novojičínské“ a možná právě proto zanikly dříve, než stačily oslavit 1. rok působení (poslední číslo vyšlo v prosinci 1929).

---

²⁶ HANÁK, Jan. *Česká společnost v Novém Jičíně v letech 1918-1938*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 46. Nový Jičín : [s.n.], 1990. s. 16-17.

Dále uvedme také *Stráž Moravy*, která sice vycházela mimo Novojičínský region, ale byla místním čtenářstvem velmi oblíbena. Jednalo se o Věstník Národní jednoty pro východní Moravu. Tento titul vycházel v Olomouci od ledna 1906 až do února 1939. Jeho periodicitu vydávání byla měsíční. Vzhledem k faktu, že se *Stráž Moravy* snažila postihnout celý region východní Moravy od Šumperska až po Kravaňsko, nebylo ze strany redakce dost možné pokrývat aktuálně a komplexně dění v Novojické oblasti.

Oproti tomu *Moravský východ*, vycházející ve Frenštátě pod Radhoštěm (tedy také mimo území Novojičínského okresu), byl schopen podávat informace o oblasti Nového Jičína a okolí. Titul začal vycházet v roce 1935 jako týdeník (každý pátek) a stál 50 haléřů. Později, od roku 1936, již vycházel jen šestkrát ročně. Podtitul *Moravského východu* zněl „nezávislý časopis pro zájmy kraje“ a jeho mottem bylo: „Zduchovnit kraj, člověka zlidštit!“ Časopis se zaměřoval především na oblast místní kultury a umění. Vydavatelem byl pedagog František Horečka, který se narodil v roce 1894 ve Frenštátě pod Radhoštěm. Byl významným vlastivědným redaktorem a pedagogem. Během okupace byl přeložen do měšťanské školy v Šenově u Nového Jičína. Byl také redaktorem *Našeho Valašska*, přispíval i do regionálních vlastivědných sborníků a také sám vydal několik publikací (*Nářečí na Frenštátsku*, *Knihy o památném Radhošti*). Zemřel v roce 1976 v Novém Jičíně.²⁷

Jestliže na straně německého obyvatelstva vycházel vlastivědný časopis *Das Kuhländchen*, pak na straně české najdeme titul *Kravaňsko*. Vycházel od 15. února 1932 až do okupace. Poslední číslo vyšlo 1. září 1938. Jednalo se o vlastivědně zaměřený měsíčník (nevycházel v době letních prázdnin) vydávaný Okresními osvětovými sbory v Novém Jičíně a Příboře. Tiskl se v Novém Jičíně. Tematicky se zaměřoval především na lokální historii a přírodovědu, ale přinášel také novinky z kulturního a hospodářského života. Jeho redakci tvořili především místní pedagogové a milovníci historie. Často byl také používán jako pomůcka při výuce ve školách. Jedním z vedoucích redaktorů byl například František Gregor – profesor gymnázia v Brně a reálky v Novém Jičíně a významný přírodovědec, jeden ze zakladatelů

²⁷ FICEK, Viktor. *Biografický slovník širšího Ostravska*. Opava : Slezský ústav ČSAV, 1972. 141 s.

Entomologických listů a prvního sjezdu Československých entomologů v Brně. Narodil se v roce 1896 v Ubušíně. Byl umučen v koncentračním táboře Mauthausen v květnu 1942. Dále časopis vedl Jaroslav Kabeláč, divadelní pracovník sokolského ochotnického divadla v Novém Jičíně a významný místní vlastivědec a politik Klaudius Bechný.

Klaudius Bechný se narodil 21. listopadu 1888 v Bystřici pod Hostýnem a vystudoval Učitelský ústav v Příboře. Od roku 1922 působil jako odborný učitel na české menšinové škole v Novém Jičíně. O dva roky později se stal ředitelem měšťanské školy chlapecké. Účastnil se českého kulturního života města - založil místní odnož Sokola, byl předsedou Národní jednoty, předsedou Československého červeného kříže. Aktivně se zapojil také do života politického, byl členem ČSDSD. Po volbách do obecního zastupitelstva v roce 1938 byl dokonce jediným českým zástupcem v městské radě. Množstvím článků přispíval do novin a vlastivědného časopisu *Kravařsko*, který v posledním ročníku (1938) také redakčně vedl. Jeho zájmem byla především regionální historie a umění. Známý jsou také jeho kresby z Nového Jičína a okolí, které rovněž v *Kravařsku* vycházely. Během okupace Nový Jičín opustil a stal se ředitelem měšťanské školy v Koryčanech u Brna. Po konci války se ale do Nového Jičína vrátil a stal se zmocněncem ministerstva školství a osvěty pro obnovení českého školství a také zemským školním inspektorem. Mezi lety 1946 – 1948 byl také starostou města Nového Jičína. Po převratu v únoru 1948 na svou funkci rezignoval a odešel do Brna, kde 28. června 1967 zemřel. Hlavní zásluhou Klaudia Bechného je ale poválečná obnova vlastivědného časopisu *Kravařsko*, který začal vycházet již v roce 1946. Více se tomuto tématu budeme věnovat v další části práce.²⁸

Jak české, tak německé obyvatelstvo Novojičínska tedy mělo ve 30. a počátkem 40. let prostřednictvím svých novinových a časopiseckých titulů možnost se politicky a kulturně angažovat a vzdělávat. Zároveň každá ze skupin svými tituly podporovala to které národní cítění. Česká strana ovšem trpěla roztržitostí jednotlivých titulů (široký

---

²⁸ FICEK, Viktor. *Biografický slovník širšího Ostravska*. Opava : Slezský ústav ČSAV, 1972. 141 s.; ŠTINDL, Jaroslav. *Klaudius Bechný šedesátníkem*. In *Kravařsko : Vlastivědný sborník*. 1. ledna 1949, XI, 4-5, s. 41.

geografický záběr, nedostatek pravidelné podpory politických stran a zájmových spolků) a jejich častým zanikáním a vznikem titulů nových.

2. Rok 1945 a konec 2. světové války

2.1 Osvobození okresu Nový Jičín

Boje mezi ruskou a německou armádou dorazily k česko-slovensko-polským hranicím na přelomu let 1944 a 1945. Josef Adamec k tomu dodává: „V době, kdy se náš kraj stal bezprostředním zázemím fronty, hlavně od ledna 1945, začali se všude objevovat němečtí vojáci. Wehrmacht zabíral budovy a na silnicích projížděla neustále vojenská vozidla. Kromě motorových, hodně selských vozů tažených koňmi. Už 12. ledna 1945 bylo ve Štamberku přerušeno vyučování. V nové škole se ubytovalo nacistické vojsko a zřídilo si tam vulkanizační dílnu. Velké opravy motorových vozidel prováděli nacističtí vojáci na Proskově zahradě. Ve staré škole na náměstí byli ubytováni staří a churaví Němci, v sokolovně německé ženy. 24. ledna byl proveden soupis obyvatelstva pro evakuaci – z Čechů se nepřihlásil nikdo. V sokolovně a na Palárně nouzově bydlely evakuované ženy. V dubnu tyto budovy Němci proměnili ve skladiště užitkových věcí a vojenských potřeb. 11. dubna narychlo stěhovali vulkanizační dílnu z měšťanské školy. Současně s těmito změnami docházelo k postupné evakuaci Němců v místě. První na řadu přišla Hitlerjugend v lázních, která odešla 19. února. 1. března odjížděly děti do 6 let s matkami. 10. března odjeli poslední civilní Němci. Ve škole na náměstí zůstali říšskoněmečtí občané, staří a churaví lidé. Přemístění byli až po osvobození do Ženkavy (17. 5.). Se svým děvčetem odjela i Ema Palatzka, manželka oberbúrgemeistra Palatzkého, ale opět se vrátila. Nadobro odjela až 28. dubna v doprovodu německých vojáků. Poslední odjezd civilních Němců se uskutečnil 10. března, 20. března odešli angličtí zajatci, kteří pracovali v cementárně a na tunelu v lomu Kotouč. 22. března byl za náletu zasažen Kotouč i cementárna, od 30. dubna se od severu ozývala prudká dělostřelba, která v dalších dnech zintenzívněla. V noci bylo vidět ohně, ve dne hustý dým, ale mezi občany byla dobrá nálada - vždyť se k nim blížila Rudá armáda, konec války byl otázkou dnů. Části ustupující německé armády projížděly obcí od 15. - 28. dubna 1945. Ve dnech 29. dubna - 1. května bylo ve Štamberku plno německých vojáků. Usadili se téměř v každém domě, koně měli ve stodolách a kůlnách. O Štamberk se nebojovalo, Němci spěšně před příchodem Rudé armády utíkali. Kopřivnice, Štamberk i Příbor byly osvobozeny bez větších bojů a škod, poněvadž rudoarmějci svírali nacistická vojska ze dvou stran – od Sedlnice i od Frenštátu, takže jim nezbývalo dost času na ničení. 6. května padlo na Štamberk

několik dělostřeleckých granátů. O jejich počtu hovoří dvě různé verze. Podle jedné padly dva na Trúbu do zdiva a do skály, jeden na Skalku, jeden na Plaňavu a jeden na Kozinu, přičemž nebyla způsobena žádná škoda. Archivní prameny pak potvrzují, že 6. května v 7. 30 hod. vystřelili sovětské dělostřelci na Štramberk tři granáty. Jeden dopadl na Kopec, druhý vrazil do lípy v zahradě Baltazara Hykla pod Kotoučem, třetí poškodil pavlač domu Metoděje Holuba na Zauličí. Po sedmé hodině ráno 6. května 1945 se ve městě objevil první sovětský voják na koni a po něm další a další.²⁹ Podle údajů novojičínské městské kroniky se v prvních květnových dnech roku 1945 prudce ochladilo a celé okolí města zahalila mlha – proto nebylo možné bombardovat ustupující německé vojsko a město Nový Jičín nebylo téměř vůbec poškozeno. Nový Jičín byl osvobozen v neděli 6. května 1945. Naopak Fulnek byl koncem války zasažen velmi silně – boje probíhaly přímo ve městě, na centrum i kapucínský klášter pálila sovětská armáda. Více než polovina domů byla úplně zničena, z domů na náměstí zůstaly jen čelní obvodové zdi. Po těžkých bojích byl Fulnek nakonec osvobozen 5. května 1945.³⁰

2.2 Novojičínsko po osvobození

Dne 5. dubna 1945 byl vyhlášen Košický vládní program. Potvrzoval vznik nové vlády (vláda Národní fronty Čechů a Slováků) a určoval následující kroky v obnově Československého státu. Již několik dní po osvobození začaly obce, na základě Košického vládního programu, sestavovat první místní národní výbory. Bylo potřeba zajistit zásobování obcí potravinami, elektřinou, plynem, uhlím, opravit telefonní vedení, atd. Také se musela zajistit oprava cest a mostů, které byly během osvobozovacích bojů zničeny, školy začaly připravovat budovy k obnovení vyučování. V Novém Jičíně již v polovině května 1945 obnovila provoz spořitelna, pošta i nemocnice. Dokonce bylo 19. května 1945 slavnostně otevřeno místní kino (promítaly

---

²⁹ ADAMEC, Josef. *Štramberk a německá okupace 1939 - 1945 : Poznámky a úvahy o nejtěžší době našich moderních dějin ve světle vzpomínek i archivních dokladů* [online]. Štramberk : [s.n.], 2005 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <http://www.stramberk.cz/historie/2_svetova_valka/downloads/text.pdf>.

³⁰ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

se filmy Tanečnice a Modrý závoj). Vyučování v provizorně upravených školách v Novém Jičíně začalo 28. května 1945.³¹ Došlo také k obnově jednotlivých politických stran: své okresní sekretariáty v Novém Jičíně založili komunisté (pod vedením A. Krumpolce), sociální demokraté (pod vedením R. Konvičky), národní socialisté (pod vedením P. Rašky) i lidovci (pod vedením F. Hanzelky).³² Kulturní a politické spolky činné v tomto okrese před válkou obnovily své fungování. Znovu se začali scházet členové Orla, Sokola, Junáka, Svazu dobrovolných hasičů i tenisových a fotbalových oddílů. Města postupně strhávala německá označení ulic a měnila jejich názvy.

V rámci okresního Národního výboru byly založeny jednotlivé odborné komise. Jejich úkolem bylo stabilizovat situaci a zavést evidenci občanů, organizovat distribuci finančních prostředků, připravit přehled německého majetku, organizovat odsun Němců, opravit válečné škody. Osidlovací a kolonizační komisi vedl A. Pavlík (člen KSČ), hospodářskou a zajišťovací V. Víček (také člen KSČ), školství a kulturu zajišťoval Alois Holub (člen ČSNS) a bezpečnost měl na starosti A. Leipert (opět člen KSČ).

Velmi záhy po osvobození se také začalo s konfiskací německého majetku a s internací Němců, kteří v okrese zůstali. Ti museli povinně nosit označení (velké černé „N“ na bílém kruhu) a byli postupně vysídlováni do Německa. V souladu s přijatými opatřeními (vyplývajícími z Benešových dekretů) mohli v okrese zůstat pouze ti Němci, kteří byli (pro své znalosti a zkušenosti) nepostradatelní pro fungování jednotlivých místních továren nebo ti, za které se zaručilo více českých (nekolaborujících) obyvatel. Publikace Tomáš Staňka k tomu dodává: „Podle pozdějších údajů bylo v květnu 1945 zaměstnáno v průmyslových závodech pohraničí celkem 410 000 osob, z nichž bylo asi 290 000 německé národnosti. (...) V absolutních číslech bylo nejvíce Němců činných v textilním průmyslu (53 558), v průmyslu železa a kovů

---

³¹ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.*

³² *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. 29. června 1945, I., 6, s. 1.*

(31 962), v báňském (25 910), sklářském (11 613) a chemickém (11 290) průmyslu.³³ Vystěhování se navíc týkalo nejen Němců, kteří se do okresu Nový Jičín nastěhovali během okupace, ale také starousedlíků. První odsun Němců byl proveden během svátků (Cyryla a Metoděje a mistra Jana Husa) na začátku července 1945 a týkal asi 3 300 osob. Další transporty následovaly v průběhu několika měsíců. Odsun trval až do jara 1947, kdy odjel do Německa poslední transport. Celkem bylo z okresu Nový Jičín vystěhováno 24 022 osob (5 936 mužů, 11 840 žen a 6 219 dětí).³⁴ Vyvarovat se vystěhování mohli němečtí antifašisté. Podle Benešových dekretů mohli zažádat o zachování československého občanství, a pokud splnili vypsané podmínky, odsun se jich netýkal.³⁵ Stávalo se ale, že loajalitu k československému národu a protifašistické postoje potvrzovali čeští obyvatelé i Němcům, kteří za okupace evidentně antifašisty nebyli. Týdeník *Nové Kravařsko* v prvním lednovém vydání roku 1946 spoluobčany upozorňoval: „Až toto všechno náležitě uvážíte, pak teprve podpisujte Němcům potvrzení o lojalitě a říkejte, že nejsou všichni stejní, litujte je a věřte jim. Nezapomeňte se však zeptat svého svědomí: Proč žili a umírali Češi v koncentračních táborech a v káznících, proč bojovali vaši kamarádi, bratři a soudruzi? Či dovedete tak snadno zapomínat?“³⁶

S odsunem německé části obyvatelstva je spojen další fenomén, totiž nové osidlování pohraničí. Nově vzniklé osidlovací komise měly za úkol zajistit hladký průběh odchodu německého a příchodu nového česko-slovenského obyvatelstva. Noví obyvatelé okresu přicházeli ze všech koutů země. Byly jim nabízeny opuštěné byty a domy. Zájem o tyto nemovitosti byl značný, pro ilustraci uvádíme zmínku z týdeníku *Nové Kravařsko*: „...bylo uvolněno několik set bytů, které jsou zájemcům nyní k dispozici. Na tyto mají ovšem v první řadě nárok osoby, kterým byl přidělen dekret

³³ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 - 1947*. Praha : Academia, 1991. 536 s.

³⁴ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

³⁵ STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 - 1947*. Praha : Academia, 1991. 536 s.

³⁶ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 4. ledna 1946, II., 1, s. 1.

o nastoupení místa v našem městě, eventuálně ty osoby, jímž bylo poskytnuto nějaké zaměstnání, po případě národní správcovství. Upozorňujeme proto všechny zájemce o byty, aby nespěchali a vyčkali až do vyřízení svých žádostí, poněvadž bytový referát jest tak přetížen svou agendou, že musel přikročiti, k reorganizaci svého resortu. Z toho důvodu bylo podávání žádostí o byty zastaveno na určitou dobu, proto nekonejte bezvýznamné intervence stran svých žádostí a vyčkejte dalších nařízení.“³⁷ Domy a byty, které byly v dobrém stavu, museli noví majitelé zaplatit. Ty, které bylo nutno zrekonstruovat, dostávali nové majitelé prakticky zadarmo (první splátka za dům jim totiž byla posunuta až po ukončení rekonstrukce a poté už se na placení většinou zapomnělo). K dispozici bylo novým osídlencům také zabavené vybavení domácností, umělecké předměty, hudební nástroje. Zaměstnání měli noví obyvatelé okresu také zajištěno – pokud nešli pracovat přímo do některého z obnovených podniků, mohli pomáhat při obnově místní infrastruktury.³⁸ Během prvního roku po konci války bylo do pohraničních oblastí v Československu nastěhováno přes 1,8 milionu nových obyvatel.³⁹

2.3 Obyvatelstvo

Na rok 1940 bylo Státním úřadem statistickým naplánováno další Sčítání lidu a soupis domů a bytů. Vzhledem k probíhající válce k němu ale nedošlo. K relevantnímu přehledu o počtu obyvatel tak tedy došlo až v roce 1947. Existují také německé soupisy místního obyvatelstva, které jsou ale (hlavně v období od roku 1938 do roku 1944) zaměřeny především na židovskou komunitu. V takovýchto soupisech jsou celkové součty jednotlivých národnostních skupin uvedeny jen jako celkové číslo, zatímco u Židů je soupis veden jmenovitě. Podle sčítání potravinových lístků byl v roce

---

³⁷ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 20. července 1945, I., 9, s. 2.

³⁸ Tato pasáž byla zpracována na základě vzpomínek mých rodinných příslušníků (prarodiče), kteří tvořili nové osídlení města Nového Jičína (ze Slovenska a jihu Moravy).

³⁹ ČAPKA, František; SLEZÁK, Lubomír; VACULÍK, Jaroslav. *Nové osídlení pohraničí Českých zemí po druhé světové válce*. Brno : CERM, 2005. 360 s.

1944 počet obyvatel Nového Jičína 7 175 osob.⁴⁰ Soupis obyvatelstva, jak je nazýván poválečný přehled Státního úřadu statistického z roku 1947, započítával všechno obyvatelstvo přítomné v daný rozhodný okamžik v Českých zemích, dále zjišťoval rodinný stav, sociální a ekonomické údaje a především zjišťoval data o osídlování českého pohraničí z vnitrozemských okresů. Na základě těchto statistických údajů tedy víme, že k 22. květnu 1947 žilo v okrese Nový Jičín 61 084 osob. Z toho 11 408 (18,6 %) přímo v Novém Jičíně. Dle statistických údajů při srovnání dat z roku 1930 a 1947 došlo v Novém Jičíně k úbytku obyvatelstva -18,5 %, v rámci okresu to pak bylo -16,7 %. Kopřivnice ale naopak hlásila přírůstek ve výši +10 %.⁴¹

Přesná data týkající se národnostního složení dané oblasti k dispozici nejsou. Němců zůstalo k roku 1947 v Novém Jičíně asi 270, zbytek tvořili Češi a Slováci, kteří přicházeli v rámci nového osídlování pohraničních oblastí. Právě trendy v osídlování pohraničí byly jednou ze sledovaných oblastí v rámci Soupisu obyvatelstva v roce 1947. Z těchto statistik vyplývá, že během roku 1945 se do okresu Nový Jičín přistěhovalo 17 997 osob. Z nich bylo 16 963 (94%) z moravských oblastí a pouhých 1 034 (6%) z Čech. Z moravských vnitrozemských oblastí se nejvíce obyvatel přistěhovalo ze vzdálenosti do 40 kilometrů od hranic Novojičínska. Nejvíce obyvatel tak tedy přišlo z Valašského Meziříčí (4 866 osob), ze Vsetína (1 467 osob), z Místku (2 106 osob) a z Hranic na Moravě (1 346).⁴²

Z Čech přišlo nejvíce nových obyvatel z Prahy (213 osob) a Kutné Hory (106 osob). Je velmi pravděpodobné, že obyvatelé vzdálené Kutné Hory (asi 250 km) se stěhovali právě na Novojičínsko kvůli průmyslu. V Kutné Hoře, stejně jako v Novém Jičíně, byly totiž velké podniky na výrobu cigaret a doutníků.⁴³

---

⁴⁰ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

⁴¹ Československá statistika : svazek 184. Praha : Orbis, 1951. 563 s.

⁴² Československá statistika : svazek 184. Praha : Orbis, 1951. 563 s.

⁴³ Československá statistika : svazek 184. Praha : Orbis, 1951. 563 s.

V rámci povolání byla plná polovina obyvatel zaměstnána v oblasti průmyslu (30 384 osob). Většinou zde byly, stejně jako před okupací, zastoupeny tradiční místní obory – výroba strojů a přístrojů (13 023 osob) a textilní a oděvní průmysl (7 627 osob). 11 364 obyvatel pak uvedlo, že se živí zemědělstvím, lesnictvím a rybářstvím. I po 2. světové válce byl tedy okres Nový Jičín oblastí vysoce průmyslovou.⁴⁴

2.4 Průmysl

Stav průmyslu na Novojičínsku po konci války byl značně nesourodý. Některé továrny (např. Johann Hückel's Sohne K. und K. Hutfabrik) byly sice během osvobozovacích bojů pod palbou nebo částečně shořely, škody ale nebyly takové, aby nemohly prakticky ihned po osvobození obnovit výrobu. Naopak průmyslové podniky ve městech Příbor a Fulnek byly úplně zničeny a jejich obnova byla téměř nemyslitelná. Žádaly proto okresní národní výbor v Novém Jičíně o založení nového průmyslu. Jinde zase jednotliví živnostníci žádali místní Národní výbory o nové vybavení svých živností. Například stolařská dílna Josefa Horáka ze Šenova u Nového Jičína žádala o doplnění náradí, které jim bylo ukradeno Němci při jejich ústupu tak, aby živnost mohla být opět otevřena.⁴⁵ Jednotlivé (původně německé) továrny byly postupně předávány do správy tzv. národním správcům. Podle Benešových dekretů mohl být národním správcem pouze člověk mravně bezúhonný, státně spolehlivý, s patřičnými znalostmi v oboru, o jehož správu se hlásil. Postupně byly takto uvedeny pod vedení národních správců všechny zachovalé (a v produkci pokračující) továrny i živnosti. Největší zájem byl o zachovalé továrny; z živností pak o hostince, pekárny a cukrárny.⁴⁶ V rámci Košického vládního programu pak zároveň postupně docházelo k jejich

⁴⁴ Československá statistika : svazek 184. Praha : Orbis, 1951. 563 s.

⁴⁵ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Obnovení činnosti spolků a organizací z okresu Nový Jičín, zrušených v roce 1938, povolování schůzí a jejich programů, povolování kulturně-osvětové činnosti spolků, divadel, zábav, přednášek, slavností ap., hlášení funkcionářů, občížníky, pokyny aj. Inventární číslo: 307. Signatura: IV. Datum: 1946, Evidenční jednotka: karton 297.

⁴⁶ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

znárodnění, spojování a přejmenování. Například všechny kloboučnické továrny v Novém Jičíně byly sloučeny do jedné a přejmenovány na TONAK (TOvárna NA Klobouky), továrna Josefa Rottera se stala součástí státního koncernu PAL (Příslušenství Automobilů a Letadel), lom s vápenkou a cementárnou ve Štramberku se stali součástí Vítkovických železáren a strojíren Klementa Gottwalda. Obecně lze ale konstatovat, že i přes zjevné, válkou způsobené, překážky, byl průmysl na Novojičínsku velmi rychle a aktivně obnovován, i když jeho vlastnictví a vedení bylo postupně přesouváno do rukou státu.

2.5 Politická situace

Jak je uvedeno výše, po osvobození byly v jednotlivých obcích jmenovány prozatímní Národní výbory. Jejich složení se často obměňovalo, v mnoha případech se také jednalo o dobrovolníky, nebyla žádná jasná kontrola jejich fungování a organizace. Například v týdeníku *Nové Kravařsko* bylo během prvních měsíců po osvobození složení Národních výborů a komisí pravidelně aktualizováno. Obdobně se vyjadřuje také kronika města.⁴⁷ Jednotlivé strany prosazovaly na významné pozice těchto národních výborů své kandidáty, pomalu se blížila předvolební horečka. Volby do ÚNS RČS byly plánovány na květen 1946. Tyto volby byly současně volbami komunálními, jejich výsledky v jednotlivých obcích zároveň určovaly poměr nového zastoupení v místních národních výborech. Za okres Nový Jičín byly výsledky voleb do ÚNS RČS následující: z 38 102 oprávněných voličů odevzdalo hlas KSČ 12 151 obyvatel (31,9 %) a KSČ se tak stala vítězem voleb nejen lokálně, ale i na celorepublikové úrovni (celkem získala 40 % hlasů a poprvé ve své historii se dostala do vlády). Na Novojičínsku byly dále hlasy odevzdány následovně: 11 315 hlasů (29,7 %) ČSL, 8 035 hlasů (21,1 %) ČSDSD a 6 479 hlasů (17 %) ČSNS.⁴⁸

---

⁴⁷ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 25. května 1945, I., 2, s. 1.; *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 29. června 1945, I., 6, s. 2.; *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

⁴⁸ *Volby do zákonodárných orgánů Československa a České republiky 1920 - 2006* [online]. Praha : ČSÚ, 2008 [cit. 2011-03-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/4220-08>>.

Přímo v Novém Jičíně ale volby dopadly jinak. Z celkem 5 293 možných hlasů získala nejvíce ČSDSD 30,5 % (1 615 hlasů) a stala se vítězem místních voleb. Na druhém místě byla, s 28,2 % (1 495 hlasů) KSČ. ČSL získala 21,8 % (1 153 hlasů) a ČSNS obdržela 19 % (1 009 hlasů). Tyto volby lze s komunálními volbami v roce 1938 srovnávat jen velmi těžko. Přesto je zajímavé, že zatímco v roce 1938 nezískala KSČ ani jeden hlas, nyní byla jen těsně druhá. Mandátově byly síly na radnici rozděleny následovně: sociální demokracie získala 11 zástupců, komunisté 10, lidovci 8 a národní socialisté 7. Starostou byl zvolen Klaudius Bechný, okresní školní inspektor a vydavatel vlastivědného sborníku Kravařsko, člen ČSDSD.

2.6 Média

Vzhledem k zákazům z roku 1938 během války žádné pravidelně vydávané tiskoviny na Novojičínsku nevycházely. Z německých novin se četly *Volksdeutsche Zeitung Tagblatt der deutschen Volksgruppe in der Tschecho-Slowakei*, zkráceně *Volksdeutsche Zeitung*. Ty vycházely v Brně v letech 1939 – 1940, ale byly určeny především německému obyvatelstvu žijícímu v okleštěném českém území, a tak se dění na Kravařsku nevěnovaly. V češtině byly velmi nepravidelně distribuovány různé odbojové letáky a pamflety. Po osvobození obnova německy psaných tiskovin, samozřejmě, nepřípadala v úvahu. V souvislosti s Košickým vládním programem měli být všichni novináři, kteří spolupracovali s nacistickým režimem, potrestáni. Naopak nutnost vytvoření lokálních českých novin byla akutní. Bylo potřeba informovat obyvatele o tom, co se děje, jak pokračuje obnova okresu. Tyto informace byly vyvěšovány ve formě vyhlášek a plakátů ve vitrínách (dnes úředních deskách) v poměrně exponované Lidické ulici v Novém Jičíně. Tato ulice je jednou z přístupových cest na náměstí a tržnici. V Lidické také sídlil nový okresní a místní Národní výbor, a později redakce *Nového Kravařska*.⁴⁹ S nutností informovat občany počítala také administrativa státní. Již 25. července 1945 byla jednotlivým národním výborům zaslána žádost o soupis všech lokálně vydávaných novin a časopisů – tento soupis musely obce vydat na základě výnosu Ministerstva informací (č. 40.937/45

⁴⁹ Kronika města Nového Jičína uvádí, že informace byly obyvatelstvu (na konci 2. světové války a těsně po osvobození) předávány formou plakátů a vývěsek. Od 25. května 1945 pak tuto funkci začal suplovat týdeník *Nové Kravařsko*.

T. O.). Odpověď za Novojičínsko byla odeslána 30. srpna 1945 s tímto zněním: „K Vašemu požadavku č. 1866/IV – 15 ze dne 25. července 45 sdělujeme, že v obvodě našeho úřadu vychází jako jediný časopis týdeník „Nové Kravařsko“. Bližší sdělí úřad národní bezpečnosti, jehož obvod je totožný s obvodem naší působnosti.“⁵⁰

Týdeník *Nové Kravařsko* začal vycházet již v pátek 25. května 1945 a vycházel nepřetržitě až do července 1947. Tento titul byl vydáván okresním a místním Národním výborem v Novém Jičíně. Ačkoliv vznik každého nového titulu měl být předem schválen na úrovni Národních výborů a poté měla být žádost o jeho povolení předána ministerstvu informací⁵¹, *Nové Kravařsko* vzniklo bez vědomí příslušného Národního výboru. Tento fakt ale okresní Národní výbor v Novém Jičíně zjistil a řešil teprve při likvidaci týdeníku v letech 1947 - 1948. Z interních dokumentů se dovídáme: „K vydávání časopisu „Nové Kravařsko“ dalo povolení ministerstvo informací. Nelze však zjistit ve kterých složkách okresního národního výboru v Novém Jičíně v měsíci květnu 1945 bylo usneseno vydávání tohoto časopisu.“⁵² Dodatečné schválení tedy *Nové Kravařsko* získalo zpětně, po zasedání plenární schůze okresního Národního výboru v Novém Jičíně, dne 28. dubna 1948. Cílem týdeníku mělo být informování občanů o hlavních událostech v Novém Jičíně a okolních obcích. První číslo stálo 2 Kčs a k zakoupení bylo v knihkupectví Jana Křížana v Novém Jičíně. Úvodník ani bližší představení týdeníku se neobjevilo ani na jedné ze 4 stran. Pouze na poslední straně byla uveřejněna výzva, aby místní národní výbory okolních obcí odevzdávaly své příspěvky určené do *Nového Kravařska* vždy nejpozději ve středu večer každý týden. V tiráži byly uvedeny pouze informace o vydavateli (Okresní a místní národní výbor v Novém Jičíně), vedoucím redakce (J. Bártek) a tiskárně (Národní knihtiskárna

⁵⁰ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Obnovení činnosti spolků a organizací z okresu Nový Jičín, zrušených v roce 1938, povolování schůzí a jejich programů, povolování kulturně-osvětové činnosti spolků, divadel, zábav, přednášek, slavností ap., hlášení funkcionářů, oběžníky, pokyny aj. Inventární číslo: 307. Signatura: IV. Datum: 1946, Evidenční jednotka: karton 297.

⁵¹ ZIERIS, K.F. *Nové základy českého periodického tisku*. Praha : Orbis, 1947. 41 s.

⁵² *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Záležitosti vydávání časopisu ONV a MNV v Novém Jičíně „Nové Kravařsko“. Inventární číslo: 347. Signatura: 355. Datum: 1947-1949. Evidenční jednotka: karton 333.

v Novém Jičíně). Témata prvního čísla se týkala především obnovy válkou zničeného okresu. Titulek prvního článku titulní strany ale zněl „PRESIDENT REPUBLIKY V PRAZE.“ a popisoval návrat a příjezd prezidenta Edvarda Beneše na Wilsonovo nádraží v Praze. Další články se již věnovaly informacím z města a okolí: školství a jeho obnova v Novém Jičíně, obsazení postu ředitele spořitelny, obnova provozu továren, atd. Vzhledem k tomu, že týdeníku je podrobně věnována další kapitola této práce, přejdeme k dalšímu lokálnímu titulu.

2.6.1 Vlastivědný sborník Kravařsko

Významnou roli na poli regionálních časopisů hrál vlastivědný titul *Kravařsko*. Ten vycházel v letech 1932 – 1938 a zabýval se především regionální vlastivědou. Jeho přispěvateli byli místní vlastivědní pracovníci a pedagogové. Ti se po osvobození a po návratu z koncentračních táborů a vězení shodli na obnově vydávání *Kravařska*. Jak se uvádí v záhlaví *Kravařska*, znovuzavedený vlastivědný sborník začali vydávat pod hlavičkou Okresní osvětové rady v Novém Jičíně.⁵³ První číslo vyšlo v říjnu 1946. Vedoucími redakce byli zvoleni Klaudius Bechný a Jaroslav Štindl⁵⁴, přičemž oba měli zkušenost s vedením *Kravařska* již z dob předválečných.

---

⁵³ Dekret presidenta republiky o státní péči osvětové [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2011 [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1945/sb55-45.pdf>>. Osvětové rady byly založeny dekretem Prezidenta republiky (č. 130/1945) O státní péči osvětové. Cílem mělo být zajištění kulturní a především státně-politické výchovy obyvatel. V praxi to znamenalo, že po znárodnění kin, divadel, apod. byla veškerá kulturní činnost jasně řízena obcemi, potažmo státem.

⁵⁴ Jaroslav Štindl se narodil 15. ledna 1903 v Trnávce u Příboře. Studoval na gymnáziu a na Učitelském ústavu v Příboře. Po absolutoriu se stal učitelem českého jazyka, zeměpisu a dějepisu na školách v Novém Jičíně, Příboře a Kopřivnici. Byl jedním z prvních redaktorů vlastivědného sborníku *Kravařsko*. Až do roku 1938 zde vedl rubriku Hádankářský kroužek. Po nástupu okupace byl za svou odbojovou činnost (byl člen skupiny Obrana národa) odsouzen a až do května 1945 byl ve vězení. V roce 1945 se vrátil zpět do rodného kraje a ihned se zapojil do jeho obnovy. Stal se ředitelem dívčí měšťanské školy, podílel se na obnovení vlastivědného sborníku *Kravařsko*. V rámci své publikační práce pro *Kravařsko* se zaměřoval především na oblast historie a kultury, především lidových písní. Sbíral a zapisoval lašské lidové písně i tance. Z jeho studií uvedme například „Hudební život v Novém Jičíně“ a „Hudba na Novojičsku“. Také sestavil publikaci „Kravařsko - Politický okres Nový Jičín“, která vyšla v roce 1947 jako 3. díl souboru „Naše Pohraničí“. Zasadil se také o politický život v Novém Jičíně – byl členem Svazu protifašistických bojovníků a několik let vedl Okresní výbor Svazu česko-sovětského přátelství. Jaroslav Štindl byl renesanční osobností a lokálním patriotem v pravém slova smyslu. Zasadil se o vznik městské památkové rezervace v Novém Jičíně, spravoval archiv v Novém Jičíně a Příboře, prosadil vytvoření pomníků a soch mnoha významných rodáků (Johann Gregor Mendel, František Palacký, Sigmund Freud), vedl Novojičinský symfonický orchestr. Zemřel v Novém Jičíně 24. září 1978. Zdroje: FICEK, Viktor. *Biografický slovník širšího Ostravska*. Opava : Slezský ústav ČSAV, 1972. 141 s.;

Obnovené *Kravařsko* pokračovalo ve svém vydávání, jakoby snad ani nebylo nikdy zrušeno. Autoři se rozhodli pokračovat ve schváleném předválečném redakčním plánu z roku 1938. „Nejdříve bylo třeba uzavřít VIII. ročník, jehož první číslo vyšlo v září 1938. Provedlo se to tak, že v květnu 1946 vyšla v jednom svazku čísla 2 až 4, v červnu 5 – 6 a v červenci 7 – 10. Obsah takto zkompletovaného VIII. ročníku byl zveřejněn až v 10. čísle IX. ročníku roku 1947. V letech 1947 – 1949 vyšly v plném rozsahu ročníky IX., X., XI. V září 1949 vyšlo první číslo XII. ročníku, ale v prosinci ministerstvo informací a osvěty rozhodlo, že v každém nově ustanoveném kraji může vycházet jen jeden vlastivědný časopis. KNV v Ostravě se přiklonil k vydávání sborníku Slezského studijního ústavu v Opavě. Redakce „*Kravařska*“ se rozloučila se čtenáři a dopisovateli v prosincovém čísle. Označila ho čísla 5 – 7, doplnila obsahem a uzavřela tím XII. ročník.“⁵⁵ Závěrečné rozloučení se čtenáři *Kravařska* sepsali společně Klaudius Bechný a Jaroslav Štindl a jeho text byl následující: „Všem odběratelům, čtenářům a přispěvatelům vlastivědného sborníku „*Kravařsko*“. Ministerstvo informací a osvěty provedlo reorganizaci vlastivědných časopisů. V každém kraji bude vydáván pouze jeden vlastivědný list. V Ostravském kraji bude podle rozhodnutí KNV vydáván jediný vlastivědný časopis a to péčí osvětového referátu za úzké spolupráce se Slezským studijním ústavem v Opavě. Proto bylo výměrem MIO č.j. 29167/II/49/TO ze dne 26. listopadu 1949 s platností od 31. prosince 1949 škrtnuto „*Kravařsko*“ z úřední evidence. Vydavatelstvo se rozhodlo vydati poslední číslo sborníku v rozšířeném rozsahu a toto poslední číslo vkládá do rukou svých odběratelů. Bude nám „*Kravařsko*“ chybět. Zvykli jsme si na ně. Ale věříme, že nový krajský časopis nám dopřeje dostatek místa, abychom v něm mohli své čtenáře o „*Kravařsku*“ informovat. Děkuji jménem vydavatelstva, kterým jsem byl od roku 1932 do 1938 okresní osvětový sbor v Novém Jičíně a v Příboře, od roku 1945 do dnešních dnů okresní rada osvětová v Novém Jičíně, všem, kdož jakýmkoliv způsobem přispívali sborníku, rozšiřovali jej, i jinak propagovali. Žádný ze spolupracovníků nežádal a nedostal honoráře. Vše konali kulturní pracovníci Novojicka a dopisovatelé

CHOBOT, Karel. *Vzpomínka na vlastivědného pracovníka Jaroslava Štindla*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 42. Nový Jičín : [s.n.], 1988. s. 66-67.

⁵⁵ HANÁK, Jan. *K šedesátému výročí vlastivědného sborníku Kravařsko*. In *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*, svazek 49. Nový Jičín : [s.n.], 1992. s. 1-5.

zdarma. Za tuto práci a lásku k časopisu všem děkujeme. Poslední toto číslo jest doplněno obsahem, takže je nutno považovati ročník XII. za ročník úplný. Rukopisy, které nám došly, budou postoupeny redakci krajského vlastivědného časopisu, který bude míti sídlo v Opavě. Na adresu Slezského studijního ústavu zasílejte také další příspěvky!“⁵⁶

Oproti předválečné době zůstal u *Kravařska* zachován také formát (sešitkový rozměr A5) i periodicita (vydáván k 1. dni každého měsíce kromě července a srpna). Jednotlivé ročníky se počítaly od září jednoho roku do červa roku následujícího. *Kravařsko* tak fakticky časově korespondovalo s ročníky školními. Předplácelo se na rok za 30 Kč. Tisknul jej tiskař Jaroslav Strojil v Národní knihtiskárně v Novém Jičíně. O grafickou úpravu se starali sami autoři, především ti pedagogové, kteří vyučovali také výtvarnou výchovu. O grafické zpracování titulní strany se staral šéfredaktor Klaudius Bechný. Na titulní straně každého čísla byla uveřejněna kresba některého z významných historických míst regionu. Tato kresba pak byla na hlavní straně po celý ročník. V ročníku IX. se jednalo o středověkou baštu v Novém Jičíně, v ročníku X. o pohled na Žerotínský zámek v Novém Jičíně, v následujícím ročníku pak o kresbu zříceniny Starého Jičina a v posledním ročníku o kostel v Libhošti. Také jednotlivé články a studie uvnitř sborníku byly doplňovány ilustracemi a fotografiemi. Poslední číslo daného ročníku pak bylo doplněno obsahem – systém byl tedy přehledný a nebyl problém najít požadovaný příspěvek.

K tématům a zaměření titulu se v prvním obnoveném vydání *Kravařska* uvádí: „Seznámiti všechny své obyvatele, všechny známé, rodáky a ty, kdož mají Kravařsko – severovýchodní kousek země Moravskoslezské – rádi, s krajem, jeho obyvateli, přírodou, hospodářským, politickým a kulturním životem, vzpomene na doby minulé i dávnověké, ale to vše bude činiti s úmyslem vzbudit ve všech, kdož sborník tento budou čísti, lásku k svému kraji, lásku k národu a lidstvu.“⁵⁷ Z této proklamace je jasné, že tematicky byl záběr autorského kolektivu široký - sborník měl pokrývat širokou

---

⁵⁶ *Kravařsko : Vlastivědný sborník*. 1. prosince 1949, XII, 5-7, s. 1.

⁵⁷ *Kravařsko : Vlastivědný sborník*. 1. října 1946, IX, 1, s. 1.

oblast od historie, kultury, až po přírodovědu. Aktivními přispěvateli pak byli mimo jiné: Adolf Turek⁵⁸, Mořic Remeš⁵⁹, Jan Hrnčárek⁶⁰. Většina z autorů byla povoláním pedagogové a vlastivědní pracovníci, kteří v regionu zůstali i po osvobození anebo k němu měli takovou citovou vazbu, že přispívali alespoň korespondenčně.

---

⁵⁸ Adolf Turek se narodil 20. února 1911 ve Vídni. Jeho rodina ovšem pocházela z Bernartic nad Odrou. Absolvoval gymnázium v Brně a studia historie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity tamtéž. Vyučoval historii na gymnáziu v Brně – Židenicích a pracoval v Moravském zemském archivu v Brně jako historik a archivář. Po 2. světové válce byl přeložen do pobočky v Opavě. Svě cenné příspěvky zasílal do redakce *Kravařska* již v době svých vysokoškolských studií ve 30. letech 20. století. Po konci okupace tedy nemohl chybět při obnově vydávání tohoto sborníku. Ve svých tématech se věnoval převážně historii regionu, zvláště době 16. a 17. století a církevním dějinám. V rámci své publikační práce sestavil dějiny jednotlivých menších obcí regionu (Závišice, Bernartice nad Odrou, Fulnek), ale také rozsáhlejší historická díla jako „Bratrský sbor ve Fulneku“, „Hrad a panství Starý Jičín“ nebo „J. A. Komenský ve Fulneku“. Po odchodu do důchodu se Adolf Turek stal výkonným redaktorem Vlastivědného sborníku Nový Jičín. Zemřel 20. března 1998 v Opavě. Zdroje: HOFFMANNOVÁ, Jaroslava; PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha : Libri, 2000. 830 s.; FICEK, Viktor. *Biografický slovník širšího Ostravska*. Opava : Slezský ústav ČSAV, 1972. 141 s.

⁵⁹ Mořic Remeš se narodil 21. července 1867 v Příboře. Studoval českou obecnou školu a nižší německé gymnázium v Příboře, kde se seznámil s jiným pozdějším redaktorem *Kravařska*, Janem Hrnčárkem. Absolvoval české vyšší gymnázium v Litomyšli a lékařskou fakultu na univerzitě ve Vídni. Po návratu ze studií se usadil v Olomouci, kde působil jako vedoucí lékař ředitelství Státních drah. Jeho velkou zálibou byly, kromě lékařství, geologie a paleontologie. Proto se často a rád se vracel do rodného kraje, kde měl velký prostor pro zkoumání zkamenělin (oblast Štramberka) i flóry a fauny (blízkost Beskyd) a proto také přispíval do vlastivědného sborníku *Kravařsko*. Publikoval také v rakouských a jiných zahraničních vědeckých časopisech a publikacích (Beiträge zur Paleontologie und Geologie Österreich-Ungarns, Bulletin international de l'Académie des Sciences de Bohême, atd.). Do sborníku *Kravařsko* přispěl především rozsáhlou studií geologického nástinu Kravařska. Věnoval se ale také historii Příbora a okolí. Ve svých vědeckých pracích se věnoval především výzkumu paleontologických nálezů v okolí Štramberku. Vrcholem jeho vědecké činnosti pak bylo vydání první paleontologické učebnice - "Úvod do všeobecné paleontologie". Zemřel 19. července 1959 ve Dvorcích u Olomouce. Většinu své vědecké a sběratelské sbírky daroval Vědecké knihovně v Olomouci. Svou sbírku zkamenělin daroval Ústavu geologie a paleontologie Přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity v Praze. Zdroje: GLONEK, Jiří; NOVOTNÝ, Lubomír. *Mauric Remeš (1867 - 1959): olomoucký lékař a vědec*. Olomouc : J. Glonek, L. Novotný vlastním nákladem, 2010. 161 s.

⁶⁰ Jan Hrnčárek se narodil 24. června 1876 v Příboře. Studoval zde obecnou a později měšťanskou školu. V rodném Příboře absolvoval také Učitelství ústav a od roku 1897 působil jako učitel. Několik let učil na škole v Zábřehu, později se vrátil do rodného kraje a vyučoval v Tiché a Palkovicích. V roce 1914 odešel do 1. světové války a po návratu od roku 1919 učil na škole v rodném Příboře. Byl velkým milovníkem historie a kultury. Byl příborským městským archivářem a zasadil se o vznik místního muzea, kde byl také ředitelem. V rámci *Kravařska* se zabýval především historickými tématy a rodným městem. Z prací jmenujme například „Poměr Příbořanů k hukvaldské vrchnosti“ nebo stať o příborských soukenících. Zemřel 8. listopadu 1935 v Příboře. Zdroj: FICEK, Viktor. *Biografický slovník širšího Ostravska*. Opava : Slezský ústav ČSAV, 1972. 141 s.

Pokud se blíže zaměříme na témata, která se v jednotlivých ročnících objevovala, pak zjistíme, že nejvíce článků se věnovalo historii regionu. Budeme-li počítat pouze delší uveřejněné články, stati a studie (nepočítáme tedy básně, říkanky, drobné zprávy, rubriku Koutek mládeže), pak byla v ročníku IX. (rok 1946/47) z celkového počtu 37 článků, téměř polovina (15 článků) věnována historickým tématům. Dále se v tomto ročníku 10 článků věnovalo významným osobnostem regionu a 5 lidové kultuře a slovesnosti. V následujícím ročníku (ročník X., rok 1947/48) pak tvoří historické studie a články větší polovinu obsahu *Kravařska* (z celkového počtu 30 článků a studií jich bylo 18). V tomto ročníku ale také došlo k obsahovým změnám v uspořádání a je proto těžké, srovnat jej s ročníkem předchozím. Byly přidány některé nové rubriky („Domovopis“), jiné byly přejmenovány („Po stopách v tisku“). Změněn byl také typ písma textů a nadpisů. Redakce *Kravařska* k těmto změnám uvádí: „Redakční kruh se rozhodl na novém, výhodnějším formátu našeho sborníku i na některých proměnách obsahového utřídění. Pro převážně topografické vyjádření vlastivědných záběrů jednotlivých obcí s nejbližším jejich okolím byl přijat název „Domovopis“. Rubrika dosavadní literární hlídky bude nadpisována „Po stopách v tisku“. Novinkou má být rubrika „Spolkovým životem“. Čtenáře naše snažně žádáme, aby si četli ve sborníku pozorně a kriticky, nezapomínajíce, že každá i naše redakce má tzv. listárnu, kam čtenáři ve zkratce napíší, co se jim líbí i nelíbí, po případě, jakou účelnou změnu či novinku obsahovou nebo formální by navrhovali. Prospějí tím sobě i nám.“⁶¹ Ročník XI. (léta 1948-49) byl vzhledem ke stému výroční revolučního roku 1848 zaměřen především historicky (14 článků z celkových 26). Z dalších oblastí se autoři věnovali také regionální kultuře (4 články) a geografii (2 články). K již zmiňovanému výroční roku 1848 byl také vydán speciální „*Sborníček k okresním oslavám 100. výročí zrušení roboty 1848 - 1948*“. V této zvláštní příloze byly uveřejněny historické příspěvky týkající se oslavovaného tématu („Ze zašlých dob starojického panství“, „Z minulosti hradu Starého Jičina“).

Zaměříme-li se blíže na témata jednotlivých článků, pak zjistíme, že v rámci historie se autoři často zabývali především místními pamětihodnostmi (hrady, zámky) a historií (poměry na šlechtických panstvích, národnostní poměry). Jmenujme například Adolfa Turka a jeho studie „K dějinám manských statků na Kravařsku“ (ročník X.)

---

⁶¹ *Kravařsko : Vlastivědný sborník*. 1. září 1947, X, 1, s. 1.

nebo „K otázce nejstaršího zobrazení starojického hradu“ (ročník XI.). Dále se autoři věnovali také regionální kultuře a lidové slovesnosti – z nich uveďme například Mořice Remeše a jeho stať „Příborské jarmarky“ (ročník X.) nebo „Malíři z Kravařska“ (ročník XI.) a nezapomeňme na rozsáhlý text „Krása mluvy valašského lidu“ (ročník IX.) etnoložky Františky Jančíkové. Příspěvatelé sborníku se, kromě historie a kultury, zabývali také přírodními poměry. Zde jmenujme „Ametyst a křišťál v pikritu z Hodslavic u Nového Jičína“ (ročník IX.) anebo „Jeskyně Šipka vydává další tajemství“ (ročník XII). V IX. ročníku vydával Petr Kadlčík na pokračování článek s názvem „Pomozte Fulneku!“. Jednalo se o rozsáhlou studii válkou zdevastovaného Fulneka, historie tohoto města a jeho památek. Kadlčík zde vyzýval k materiální a finanční pomoci Fulneku a pokaždé dodával přesný popis jednotlivých zničených pamětihodností.

Jak je uvedeno výše, *Kravařsko* bylo rozděleno do několika sekcí. V úvodní části byly publikovány oznámení administrativního a informačního charakteru a krátké zprávy obecného charakteru. Pak již následovaly příspěvky samotné. Ve druhé polovině titulu byly příspěvky členěny do jednotlivých rubrik „Hádankářský koutek“, „Literární hlídka“, „Vlastivěda ve škole“ a „Spolkovým životem“. *Kravařsko* tak skutečně aspirovalo na „populárně-naučný“ časopis určený opravdu široké čtenářské obci. „Hádankářský koutek“ uveřejňoval jednoduché křížovky, doplňovačky a hádanky. „Vlastivěda ve škole“ byla určena učitelům – cílem bylo doplnit školní příručky a učebnice o zajímavé informace nebo ilustrace. V X. ročníku (rok 1947/48) se na posledních stranách, pod titulkem „Spolkovým životem“ začaly objevovat také informace o právě proběhlých událostech (setkání spolků, plesy, přednášky, apod.). Část „Literární hlídka“ upozorňovala na zajímavé nově vydané tituly a na zmínky o oblasti Kravařska v jiných ať už časopiseckých nebo knižních titulech. Od X. ročníku (1947/48) se také změnila rubrika původně zvaná „Literární hlídka“ na „Po stopách v tisku“. I nadále byly v této sekci zveřejňovány krátké noticky o tom, jak a kdy se referovalo o Kravařsku, ať už v měřítku regionálním, tak v měřítku celostátním. V první části rubriky bylo vždy referováno o zmínkách v rámci knižních a sborníkových publikací, ve druhé části pak o zmínkách v novinách a časopisech. O zmínkách v denním tisku se referovalo například následovně: „Československá demokracie“

(21.11., č. 271) v drobných zprávách se zmiňuje o starobylosti kašny na novojickém Masarykově nám., jejíž pramen prý vyvěrá v blízkosti Kulturního domu.“⁶²

Kravařsko tedy bylo (a stále je) významným pramenem pro studium regionální kultury a historie. I přes svou zjevnou příslušnost pod převážně socialisticko-komunistické vedení města (které bylo osobou „šéfredaktora-starosty“ Klaudia Bechného s *Kravařskem* spojeno) byly uveřejňované studie většinou apoliticky zaměřené a snažily se upozornit čtenáře na zajímavosti a krásy Kravařské oblasti. Po zrušení, které přišlo nenadále v roce 1949, bylo vydávání vlastivědného sborníku obnoveno v roce 1959, tentokrát pod názvem *Novojicko*. Tento sborník byl v roce 1967 přejmenován na *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín* a vycházel až do roku 2006. V současnosti vychází pod názvem *Vlastivědný sborník Novojičínska*.

2.6.2 Nové Kravařsko – týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně

Jak je uvedeno výše, *Nové Kravařsko* vyšlo poprvé v pátek 25. května 1945. Od té doby vycházelo pravidelně až do července 1947, kdy (bez přesné datace) vyšlo poslední číslo. Podtitul *Nového Kravařska* zněl „Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně“ a podle adresy uvedené v 1. vydání dokonce redakce sídlila přímo v prostorách Národního výboru v Novém Jičíně. Vedoucím redakce byl Jindřich Bártek, administraci řídil Oldřich Vahalík. Vahalík zůstal v *Novém Kravařsku* do 30. září 1946, pak odešel pracovat jako úředník na Úřad sociálního pojištění v Novém Jičíně. *Nové Kravařsko* spadalo pod odbor školství a kultury při MNV, který vedl odborný učitel a člen ČSNS Alois Holub. K zakoupení bylo u knihkupce Jana Křížana, jehož prodejna byla umístěna na třídě 28. října v Novém Jičíně.

První číslo *Nového Kravařska* stálo 2 Kčs a mělo 4 strany. Následující dvě čísla (1. a 8. června 1945) zachovala stejný počet stran, ale stála 1,20 Kčs. Od čísla 4 (15. června 1945) se cena ustálila na 1,50 Kčs. Celoroční předplatné pak stálo 104 Kčs.

⁶² *Kravařsko : Vlastivědný sborník*. 1. ledna 1948, X, 4-5, s. 77.

Tato cena odpovídala vyhlášce Nejvyššího úřadu cenového, která stanovila, že nejvyšší možná cena krajinického týdeníku při průměrném rozsahu do 6 stran činila 2 Kčs.⁶³ I přes velké nesnáze s poválečnou výrobou papíru a jeho distribucí nedošlo v *Novém Kravařsku* k omezení počtu stran a titul si byl schopen zachovat svůj čtyřstránkový rozsah. Na základě obtíží, které způsobovala nedostatečná výroba papíru, bylo ale vydávání *Nového Kravařska* (stejně jako většiny ostatních tiskovin) v listopadu 1945 zakázáno.⁶⁴ Poslední číslo tak tedy vyšlo 31. října 1945 (číslo 24). K tomuto omezení redakce na třetí straně uvádí: „Dovolujeme si oznámiti, že následkem nařízení o omezení vydávání periodického tisku (hlavně týdeníků), které se provádí z úsporných důvodů, pro nedostatek papíru, zastavíme vydávání našeho časopisu „Nové Kravařsko“ patrně na dobu jednoho měsíce. Děkujeme všem našim čtenářům a přispěvatelům za přízeň, kterou nám věnovali a těšíme se na další spolupráci.“⁶⁵ Následující číslo vyšlo až v pátek 14. prosince 1945 (pod číslem 25).

Obrazové přílohy, ilustrace a fotografie byly v *Novém Kravařsku* publikovány jen zcela výjimečně. Od 2. čísla (8. června 1945) byla na poslední straně uveřejňována inzerce, která se postupně rozrostla natolik, že zabírala celou poslední stranu. Týdeník tak vlastně disponoval pouze třemi volnými stranami určenými k publikování příspěvků. Inzerce byla striktně lokálního charakteru. Týkala se především oznámení národních správců o otevření a obnově podniků a živností, o jejich nových názvech, apod. Ve výjimečných případech se objevila poděkování místním lékařům za záchranu rodinného příslušníka. Podle dostupných záznamů se cena za inzerci pohybovala v rozpětí 200 – 600 Kčs. Tato cena závisela na velikosti dané reklamy a počtu jejích opakování. Například reklama na klobouky národního správce Jana Břečky, publikovaná v *Novém Kravařsku* 19. dubna 1946, stála (při rozměru cca 150 x 75 mm) 250 Kčs. Přisun inzerentů zajišťoval přímo vedoucí redakce Jindřich Bártek, s provizí

---

⁶³ ZIERIS, K.F. *Nové základy českého periodického tisku*. Praha : Orbis, 1947. 41 s.

⁶⁴ ZIERIS, K.F. *Nové základy českého periodického tisku*. Praha : Orbis, 1947. 41 s.

⁶⁵ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 31. října 1945, I., 24, s. 3.

ve výši 20%.⁶⁶ Zajímavostí je, že někdy inzerce předběhla samotné sdělení informace. Ve 22. čísle II. ročníku (1. června 1946) vyšla celostránková inzerce oznamující spojení závodů bratří Böhmů, J. Hückela, A. Peschela a Janyšky do jednoho kloboučnického koncernu s názvem TONAK. Článek, informující o zestátnění a spojení těchto podniků, ale vyšel až v čísle 31 (2. srpna 1946), tedy o dva měsíce později.

Nyní se již blíže zaměříme na témata, kterým se *Nové Kravařsko* věnovalo. Pokud budeme sledovat témata prvních několika vydání časopisu, pak zjistíme, že se dala jen velmi těžko rozdělit do jakýchsi kategorií. Objevovaly se zde rubriky, které již příště neexistovaly („Zprávy ve zkratce“), očekávané rubriky (například „Sport“ nebo „Kultura“) zase naopak neexistovaly vůbec a informace kulturního a sportovního charakteru tak musely být uveřejňovány vedle úředních zpráv, apod. Pravidelně se zde objevovala úřední sdělení okresního a místního Národního výboru a také vyhlášky ministerstev. V každém z úvodních čísel najdeme alespoň čtyři takové oznámení, sdělení nebo upozornění pro občany města a okresu. Umístěny byly náhodně, na prvních i posledních stranách titulu, bez jakéhokoliv zařazení do rubriky nebo jiného viditelného označení. Dále se v *Novém Kravařsku* uveřejňovaly informace o obnově válkou poničené oblasti. Dozvídáme se o znovuotevření obchodů a živností, o přípravách k opětovnému otevření škol, o těžkostech v dopravě. Také se zde, samozřejmě, objevilo několik článků oslavujících prezidenta Edvarda Beneše a Rudou armádu jakožto osvoboditele dané oblasti. Velký prostor je v prvních číslech *Nového Kravařska* věnován projevům. V 1. čísle byl uveřejněn celý úvodní projev z prvního setkání tábora lidu v Novém Jičíně. Tento projev připomínal hrůzy způsobené okupací, oslavoval SSSR a Stalina a nabádal obyvatele k budování nového města. Projev, který přednesla dělnice paní Macháňová, byl v týdeníku údajně uveřejněn „na žádost značné části obyvatelstva našeho kraje.“⁶⁷ V následujícím čísle byla zase publikována řeč Aloise Holuba, vedoucího odboru školství a kultury při okresním Národním výboru

---

⁶⁶ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Záležitosti vydávání časopisu ONV a MNV v Novém Jičíně „Nové Kravařsko“. Inventární číslo: 347. Signatura: 355. Datum: 1947-1949. Evidenční jednotka: karton 333.

⁶⁷ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 25. května 1945, I., 1, s. 2.

v Novém Jičíně, který promluvil při příležitosti slavnostní schůze okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. Tato schůze se konala na počest oslavy 61. narozenin prezidenta Beneše. Holubova řeč sumarizovala Benešův život, oslavovala jej jako „prezidenta osvoboditele“ a vyzdvihovala důležitost SSSR v nastolení trvalého míru.⁶⁸ Text tohoto projevu vyplnil téměř 2 strany *Nového Kravařska* a další informace se tedy musely vejít na zbylou plochu. Také se psalo o německé části obyvatelstva, jejím potrestání a odsunu. Tyto články a sdělení měly negativní vyznění a autoři v nich užívali výrazy jako „zasloužený trest“, „německá zpupnost“, apod. Jejich uveřejňování ale nebylo tak časté jako uveřejňování informací právě o obnově regionu. Politické zprávy se v úvodních číslech *Nového Kravařska* objevovaly jen ve formě oznámení o obnovení oblastních klubů jednotlivých politických stran a informace o náboru nových členů. Stejně tak informace z politického života ČSR a obecné zpravodajství z ČSR byly publikovány jen sporadicky. Úvodní čísla nového týdeníku se tak zdají být tematicky neuspořádaná, bez pevných rubrik a pravidel.

Pokud se ale zaměříme na další vydání *Nového Kravařska*, začaly se zde objevovat pravidelné rubriky i řád v umístování jednotlivých zpráv. Od 4. čísla (15. června 1945) pak redakce zavedla pravidelné rubriky „Hlas mládeže“ a „Sport a tělovýchova“. Započalo se se zvýrazňováním textů pomocí tučného proložení, objevily se různé typy písma v nadpisech. Od čísla 16 (7. září 1945) byly vytvořeny ještě rubriky „Hlas Junáka“ a „Kultura“. Zároveň se ale v průběhu 2 let, kdy *Nové Kravařsko* vycházelo, vyskytlo i několik rubrik, které se objevovaly jen v případě potřeby – tedy v případě dostatku materiálu k publikování. Takto se čas od času objevily rubriky jako „Ze Starého Jičína“ nebo „Hlídka zahrádkářů“. *Nové Kravařsko* také vydalo jedno mimořádné vydání. Vyšlo 17. července 1946 u příležitosti návštěvy prezidenta Edvarda Beneše v Novém Jičíně. Jednalo se o 1 list a celý jeho obsah se týkal oné slavné návštěvy. Úvodník zvláštního čísla zněl: „Přeslavný den... sedmnáctý červenec roku tisícíhodevítistéhočtyřicátéhošestého bude hluboko zapsán do srdcí všech českých duší dnes českého Kravařska. Obyvatelstvo měst, vesnic a osad okresu novojičického prožije dnes nejkrásnější chvíle svého života, neboť uvítá nejvzácnějšího svého hosta, prvního občana republiky Československé, presidenta Budovatele dra

---

⁶⁸ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 1. června 1945, I., 2, s. 1.

Eduarda Beneše a jeho vzácnou choť.“⁶⁹ Dále byl v listu uveřejněn článek o životě Hany Benešové, kompletní životopis Beneše, článek o jeho druhém zvolení prezidentem a především přesný harmonogram návštěvy včetně instrukcí pro přímé účastníky i obyvatele.

Nové Kravařsko se věnovalo především regionálním záležitostem. V závěrečném rozloučení se čtenáři to také potvrdila sama redakce následujícími slovy: „Chtěli jsme v něm mítí náhradu za všechny ty Přehledy, Lubiny, chtěli jsme mítí týdeník čistě novojického okresu, kulturní týdeník regionalisticko-hospodářsky zaměřený.“⁷⁰ Tématům celospolečenským, ať se už jednalo o politiku nebo kulturu, se věnovalo jen sporadicky. Přednost měly vždy události a záležitosti regionálního charakteru. Informovalo-li se o tom kterém ministru, pak to bylo jen proto, že se právě chystal na návštěvu Kravařska. Tematicky se dají články rozdělit do následujících kategorií: „úřední zprávy“, obnova regionu po 2. světové válce, potrestání viníků z dob 2. světové války a německé okupace, obecné politické zprávy (regionální i celostátní), zpravodajství z ČSR, informace zájmových organizací a klubů, kultura a sport.

Co se týká „úředních zpráv“, lze říci, že *Nové Kravařsko* fakticky suplovalo funkci vývěsky okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. Po celou dobu existence týdeníku zde oba Národní výbory uveřejňovaly své vyhlášky, upozornění, výzvy a zákazy. Úřední zprávy se týkaly skutečně všech sfér života ve městě a v okrese: od oznámení o svozu odpadu, přes oznámení o přejmenování ulic, až po oznámení o místě vyplácení důchodů.⁷¹ Národní výbory zde ale nenechávaly publikovat jen sdělení regionálního charakteru. Najdeme zde také vyhlášky s celorepublikovou

---

⁶⁹ *Nové Kravařsko* : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. 19. července 1946, II., s. 1.

⁷⁰ *Nové Kravařsko* : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. Červenec 1947, III., 27, s. 1.

⁷¹ *Nové Kravařsko* : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. 20. července 1945, I., 10, s. 2.; *Nové Kravařsko* : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. 7. září 1945, I., 16, s. 2.; *Nové Kravařsko* : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně. 8. března 1946, II., 16, s. 2.

platností, například o osidlování pohraničních oblastí.⁷² Městská hospodářská správa také začala pravidelně přispívat sloupkem o své činnosti a výsledcích. Tyto sloupky bývaly umístěny na druhé nebo třetí straně listu a nebývaly nijak zvláště odděleny od zbytku textu. Autor pod nimi podepsán nebyl, ale z kroniky města víme, že vedoucím tohoto odboru byl Josef Socha. První sloupek pod titulkem „Z hospodářského oddělení města Nového Jičína“ vyšel v čísle 9 (20. července 1945). Hospodářské oddělení v něm informovalo občany o plánovaném svozu odpadů a popela a uvádělo přesný harmonogram včetně dat. Významnou část informací stran činnosti obou Národních výborů tvořily také pravidelně uveřejňované informace o proběhlých schůzích. *Nové Kravařsko* publikovalo nejen výsledky těchto zasedání, ale v případě důležitých jednání také zápisy, případně projevy jednotlivých aktérů.

Obnova regionu po okupaci Němci byla tématem především prvního ročníku *Nového Kravařska*. Byly zde publikovány jak informace o obnově fungování jednotlivých podniků a živností, tak také informace o novém osidlování města a regionu. Mnohem zásadnějším tématem ale bylo potrestání německých obyvatel a kolaborantů a odsun Němců z pohraničí.⁷³ V prvních měsících po konci okupace se tomuto tématu věnovaly jen krátké zprávy informující o zatčení toho kterého kolaboranta nebo fašisty, případně informace o úmrtí takovýchto osob. Ustavením lidového soudu ale téma začínalo nabírat na vážnosti a od čísla 23 (26. října 1945) byly pod titulkem „Z činnosti lidového soudu v Novém Jičíně“ pravidelně uveřejňovány zprávy o zatčených kolaborantech, fašistech, a jiných osobách určených k souzení. Že se jednalo o důležité a zajímavé téma ilustruje fakt, že tyto zprávy byly umísťovány na titulní stranu týdeníku a objevovaly se v nich celá jména souzených, včetně popisu jejich prohřešků. Jak pokročily jednotlivé soudní procesy, začaly se v *Novém Kravařsku* objevovat rozsáhlé reportáže z poprav těch, kteří byli odsouzeni k trestu smrti.⁷⁴ Naopak

---

⁷² *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 31. října 1945, I., 24, s. 2.

⁷³ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 15. března 1946, II., 11, s. 1.

⁷⁴ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 14. února 1947, III., 7, s. 1.; *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 25. dubna 1947, III., 17, s. 1.

například průběhu Norimberských procesů se *Nové Kravařsko* nevěnovalo. Zprávy o potrestání Němců tedy byly striktně lokálního charakteru. Týdeník také pravidelně informoval o odsunu Němců z města a celého regionu vůbec. Uváděl přesné soupisy počtu odsunutých osob, včetně dělení podle pohlaví a věku.⁷⁵

Co se týká kulturní a sportovní stránky, příspěvky byly publikovány společně, převážně na třetí nebo poslední straně. Kulturní část pravidelně přinášela program kina a také informace o příjezdu divadelních souborů. Postupem času se rubrika rozšiřovala a také články začínaly mít charakter hlubších rozborů a hodnocení filmů, básní a jiných děl.⁷⁶ Při výjimečných příležitostech, jako byl například příjezd slavného houslového virtuose Jana Geryka⁷⁷, pak byla uveřejněna delší kulturní reportáž.

Sportovní část se omezovala většinou jen na informace o průběhu a výsledcích fotbalových zápasů. V několika málo případech zde byly publikovány články o rugby, sportovním létání, cyklistice.⁷⁸ Zatímco kultura a sportu nebyl na titulních stranách věnován příliš velký prostor, informace zájmových organizací a klubů toto privilegium měly.

Prakticky neomezeně se po celý rok 1945 (i 1946) informovalo o akcích a aktivitách SČM. O SČM byly publikovány i nejmenší jednověte zmínky oznamující konání schůze apod. V *Novém Kravařsku* měla mládež rezervovanu rubriku „Hlas mládeže“ (vycházela od čísla 4), která byla vyhrazena pouze pro informace o SČM. Navíc byla od čísla 16 zařazena také rubrika „Hlas Junáka“, která zase informovala

---

⁷⁵ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 15. března 1946, II., 11, s. 1.

⁷⁶ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 7. března 1947, III., 10, s. 2.;

⁷⁷ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 24. srpna 1945, I., 14, s. 1.

⁷⁸ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 5. října 1945, I., 20, s. 2.; *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 14. června 1946, II., 24, s. 3.

o událostech a činnostech obnoveného Junáka. I přesto, že se Junák stal v září 1945 součástí SČM, byla rubrika „Hlídka Junáka“ zachována a i nadále v ní byly uveřejňovány informace z junáckého života.⁷⁹ Život mládeže, organizovaný pod hlavičkou SČM, tak tedy dostával velký prostor pro publikaci svých sdělení a názorů. O větších sjezdech SČM byly dokonce vypracovávány dlouhé reportáže publikované na titulní straně.⁸⁰

Co se týká regionální politiky, v prvním ročníku *Nového Kravařska* byly zveřejňovány hlavně krátké informační noticky o náboru nových členů politických stran, o seznamovacích večírcích politických stran. Od druhého ročníku už se oobjevovaly spíše zprávy o úspěších a spolupráci jednotlivých stran Národní fronty, o jejich schopnostech vést město Nový Jičín i celý okres. Sílily ale také články, které s vedením Národních výborů polemizovaly, upozorňovaly na nekalosti, nebo jim ve svých úvahách dokonce pokládaly zneklidňující otázky. Takto tomu bylo například v kratičkém článku s názvem „Staronový obrázek v národním podniku“, která psal pokusu o zpronevěru představitele jedné politické strany.⁸¹

Jak naznačuje předchozí odstavec, *Nové Kravařsko* prošlo od roku 1945 do roku 1947 výraznou tematickou proměnou. Změnila se také dikce článků. V době vydávání prvního ročníku *Nového Kravařska* byly články spíše konstatováním faktů, oznamováním jednotlivých skutečností, referováním o aktivitách městského a okresního Národního výboru. V následujících ročnících ale můžeme sledovat postupné přibývání úvodníků, článků zamýšlejících se nad nějakou znepokojivou skutečností, apod. Navíc

---

⁷⁹ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 21. září 1945, I., 19, s. 3.

⁸⁰ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 8. června 1945, I., 3, s. 1.; *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 20. července 1945, I., 9, s. 1.; *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 27. července 1945, I., 10, s. 1.

⁸¹ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 23. srpna 1946, II., 34, s. 3.

je tento posun jasně viditelný ve více tematických oblastech – ať již v politické nebo kulturní.

Bohužel, je autorství jednotlivých článků publikovaných v *Novém Kravařsku*, velmi sporné. V drtivé většině nebyly texty ani podepsány, ani signovány zkratkou. Navíc, je z několika spisů týkajících se organizace a fungování redakce *Nového Kravařska* (včetně rukopisů jednotlivých příspěvků a bližších údajů o redaktorech), ve Státním okresním archivu v Novém Jičíně, přístupný pouze jediný. A tak i přesné složení redakce a příspěvateľů je nám neznámé, neboť v dostupných materiálech se hovoří pouze o vedoucím redakce, Jindřichu Bártkovi, případně jeho kolegovi administrátorovi, Oldřichu Vahalíkovi.

Jak je uvedeno výše, *Nové Kravařsko* tedy vycházelo pravidelně každý týden až do července 1947, kdy vyšlo poslední číslo. Že se blíží konec tohoto týdeníku, bylo jasné již od jara 1947. Vedení okresního Národního výboru nebylo spokojeno s redakcí a s její snahou o nezávislost. Zatímco městská kronika tento fakt jen jemně a nenápadně naznačila větou: „ONV, který neměl vliv na obsah či vedení, což vedlo i k určitým nesrovnalostem.“⁸², rozloučení redakce se čtenáři bylo ve svých soudech ostřejší: „Bylo v poslední době naším listem zahráno na housle, které místo chvalozpěvů a ód zadrnčely elegií – osvětě a kultuře na Kravařsku co nejméně. Tyto a jiné věci, vyplývající ze zimních finančních machinací poplašily a pozlobily některé pány ONV a proto prosadili, že rada ONV rozhodla dnem 25. června t.r., aby týdeník buď vypustil z podtitulu označení ONV jako vydavatele, nebo aby ve vydávání týdeníku nebylo dále pokračováno.“⁸³ Zároveň na sobě ale redakce nedala po celou dobu sporů s okresním Národním výborem nic znát. Dokonce ani odchod odpovědného redaktora Jindřicha Bártka, který vedl *Nové Kravařsko* do 31. března 1947, nebyl nijak anoncován. Pouze v záhlaví listu byla uvedena informace o stěhování redakce na novou adresu (Dům osvěty, Slovanská 3) a od 1. dubna 1947 se stal vedoucím redakce Ladislav Bublík.

---

⁸² *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

⁸³ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. červenec 1947, III., 27, s. 1.

Jindřich Bártek byl nucen své místo opustit na základě namátkové kontroly účetnictví Nového Kravařska, která proběhla 6. března 1947. Ze závěrečné zprávy této kontroly vyplývá: „Dne 6. t.m. byly mi předložena jediná účetní kniha, pomocná železná pokladna a kupa velmi spoře uspořádaných dokladů. Dosud byla provedena početní kontrola pokladního deníku, jenž je veden v knize, která by se lépe hodila k zapisování kuchyňských receptů. Oba likvidující museli se prokousati asi 2.000 doklady, porovnat je se zápisy v deníku, opravit několik desítek falešných zápisů, jakož i součtů, dopsati jednoosmdesát obchodních případů, které se udály v roce 1947, 11 případů z roku 1945 a 1946. Oba revidující došli k zatímní konečné cifře 57.194,31 Kčs, která má býti v pokladně a jež jest kryta obnosem 14.659,50 Kčs na běžných účtech u peněžních ústavů ve staré i nové měně. Již nyní, po provedené početní kontrole, se tedy jeví manko v pokladně 42.534,81 Kčs. Jsem si plně vědom závažnosti tohoto tvrzení a proto jsem počal s rozsáhlou kontrolou. Zjistil jsem totiž, že v deníku chybí několik plateb, přijatých na úhradu účtů za inserci. Tyto platby byly potvrzovány pouze na prvopis účtu, takže v knize pokladní není o nich evidence.“⁸⁴ Během následujících kontrol se také zjistilo, že od 6. prosince 1946 nebyly zaplacené faktury za tisk a dluh u Národní knihtiskárny v Novém Jičíně se vyšplhal na 77 678 Kčs. V říjnu 1947 předala tiskárna vymáhání tohoto dluhu Novojické spořitelně. Dále bylo zjištěno, že po celou dobu vydávání časopisu nebyly za zaměstnance redakce placeny odvody za penzijní a sociální pojištění. Dlužná částka činila 9 821 Kčs. Dále *Nové Kravařsko* dlužilo 8 338,50 Kčs za srážkovou daň. Toto vyšetřování sporného účetnictví *Nového Kravařska* trvalo až do srpna 1948. Právě během tohoto vyšetřování se navíc zjistilo, že na úrovni místního a okresního Národního výboru neexistuje žádný podklad ani dohoda povolující vznik *Nového Kravařska* na jaře 1945 (o tomto tématu se zmiňujeme výše). Rekonstrukcí účetnictví a pokladních knih bylo nakonec zjištěno finální manko. 8. března 1948 se konalo zasedání obou Národních výborů s Jindřichem Bártkem a Oldřichem Vahalíkem, kde všechny strany došly smíru a dohodly se na zaplacení dluhů. Bártek s Vahalíkem srovnali zaplacením vzniklé účetní manko a oba Národní výbory zaplatily dluhy u tiskáren a státních úřadů. To vše z toho titulu, že Národní výbory daný časopis zaštiťovaly a nesly tedy majetkoprávní odpovědnost za jeho

---

⁸⁴ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Záležitosti vydávání časopisu ONV a MNV v Novém Jičíně „Nové Kravařsko“. Inventární číslo: 347. Signatura: 355. Datum: 1947-1949. Evidenční jednotka: karton 333.

hospodaření a organizaci. V jednom z dokumentů se dokonce hovoří o tom, že vzhledem k faktu, že *Nové Kravařsko* publikovalo zprávy a informace z obou Národních výborů, je možné toto považovat za inzerci a z toho důvodu je potřeba se na zaplacení dluhů s redaktory podělit.⁸⁵ Závěrečná zpráva z 10. března 1948 k tomu uvádí: „Finanční referent podal zprávu, že s dřívějšími zaměstnanci Nového Kravařska byla konečně uzavřena dohoda o zaplacení dlužných částek, které byly zjištěny při provedené revisi. Tomuto jednání byl přítomen finanční referent MNV a finanční referent ONV, jakož i vedoucí úředník našeho městského důchodu, a oba zaměstnanci Kravařska. Výsledek dohody je tento: 1. Oldřich Vahalík zaplatí do pokladny MNV obnos Kčs 2.600, poznamenává se, že tato částka byla dnešního dne zaplacená. 2. Jindřichu Bartkovi uznává rada MNV nárok na jeho 20% provisi z titulu obstarávání inserce. Odpovídající částka nebyla Bartkem vybrána a činí dle výpočtu Kčs 19.800. 3. Zbytek pokladního schodku činí k dnešnímu dni Kčs 25.099,50. Odečteme-li částku na provisi, je Bartek povinen zaplatit ještě obnos Kčs 5.300. Tento obnos zavazuje se zaplatiti nejpozději do tří měsíců, t.j. do 6. června 1948. Rada jednomyslně schvaluje tuto dohodu, doporučujíc, aby ONV usiloval o skončení této záležitosti. MNV a ONV bude ovšem nucen doplatiti rukou společnou a nerozdílnou dluh u Národní knihtiskárny v Novém Jičíně obnosem Kčs 77.678, spolu s jinými dluhy bývalé redakce Nového Kravařska (nemocenské, pensijní pojištění, daně, apod.).“⁸⁶

Na zaniklé *Nové Kravařsko* navázaly v roce 1950 okresní noviny *Za socialistickou vesnici: vesnické noviny Novojicka*, které vycházely do konce roku 1954. Od roku 1955 do roku 1959 pak vycházely pod jednodušším názvem *Vesnické noviny Novojicka*. Oba tituly byly také vydávány pod záštitou okresního Národního výboru

---

⁸⁵ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Záležitosti vydávání časopisu ONV a MNV v Novém Jičíně „Nové Kravařsko“. Inventární číslo: 347. Signatura: 355. Datum: 1947-1949. Evidenční jednotka: karton 333.

⁸⁶ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Inventární záznam: Záležitosti vydávání časopisu ONV a MNV v Novém Jičíně „Nové Kravařsko“. Inventární číslo: 347. Signatura: 355. Datum: 1947-1949. Evidenční jednotka: karton 333.

v Novém Jičíně a vycházely jako týdeník. Už z názvu vyplývá, že jejich cílem byla především podpora místního socialistického venkova a přijetí jeho kolektivizace.⁸⁷

---

⁸⁷ CHOBOT, Karel. *Tisk v Novém Jičíně po roce 1945*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 41. Nový Jičín : [s.n.], 1988. s. 4.

3. Rok 1948 – únorový převrat

3.1 Politická scéna roku 1947 a příprava na převzetí moci

Narůstající sváry mezi jednotlivými stranami Národní fronty vyvrcholily v ČSR během roku 1947. Řešily se spory o konkurenceschopnosti znárodněných podniků, o milionářskou daň, o vlastnictví zemědělské půdy. Agresivita KSČ vůči ostatním stranám rostla, snaha o jejich postupnou likvidaci také. I když spor o milionářskou daň skončil dohodou, vznikaly další mezistranické neshody. Vznik SNB a jeho sledovací činnost vůči nepohodlným osobám pak jen dokresloval situaci.⁸⁸

Ve stínu těchto celonárodních problémů pokračovalo Kravařsko v likvidaci válečných škod, obnově regionu, novém osídlování obyvateli z vnitrozemí a vysídlování Němců. Ve znárodněných podnicích pokračovala nastolená dvouletka. Do 3. února 1947 měli obyvatelé okresu možnost zažádat o zkonfiskované domy a byty. Na jaře 1947 byl elektrifikován celý Nový Jičín. Plánovala se výstavba stadionu, oprava plaveckého bazénu, opravovala se budova Beskydského divadla. Ve městě trvale žilo necelých 10 000 českých obyvatel a asi 200 Němců.⁸⁹ K 4. květnu 1947 ukončil svoji činnost mimořádný lidový soud v Novém Jičíně. *Nové Kravařsko* k tomuto tématu dodává: „Dnem 4. května 1947 končí podle retribučního dekretu presidenta republiky o národní očištění činnost lidových soudů. Proto také poslední dny před tímto datem byly ve znamení houževnatého úsilí mimořádného lidového soudu v Novém Jičíně. (...) Mim. lid. soud zahájil svoji činnost v říjnu 1945 projednáváním případu Heleny Kudlíkové, kterou odsoudil k 5 letům těžkého žaláře. Dlouhá řada více jak půl tisíce případů, které soud projednal, byla uzavřena přelíčením s Malinou. Líčení započalo v pátek ráno a skončilo v neděli 4. května 1947 v poledne, kde mimořádný lidový soud vynesl svůj poslední rozsudek, a sice osvobozující. V celkovém přehledu se nám činnost

---

⁸⁸ KAPLAN, Karel. Únor 1948 – kronika událostí. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

⁸⁹ *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín*. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.

mimořádného lidového soudu v N. Jičíně jeví ve vynesení několika set rozsudků, kterým se 618 osob odsuzuje k těžkému žaláři celkem na 3.979 let 9 měsíců a 8 zločinců k trestu smrti. Nejvíce trestů bylo vyneseno na 5 let těžkého žaláře a to 114 mužů a 24 ženy, dále 58 na 1 rok, 53 na 10 let, 25 po 20 letech. Doživotní žalář si odpykává 14 mužů a 4 ženy. V souhrnu téměř 4.000 roků a 8 lidských životů – zahanbující obraz pro ty, kteří neprohlédli včas a dali se svést z cesty.“⁹⁰

3.2 Převrat v únoru 1948

Neshody mezi vedením KSČ a představiteli ostatních stran Národní fronty pokračovaly a vyhrocovaly se. 13. února 1947 se usnesli na tom, že pokud KSČ nepřestane překračovat svoje kompetence a vystupovat proti nim, pohrozí svojí demisí (a případně ji i podají). Vedení KSČ se rozhodlo této situace využít a prosadit přijetí demisí. Zároveň se Klement Gottwald rozhodl doplnit opuštěné resorty lidmi z KSČ. 25. února 1948 prezident Beneš přijal jak demise jednotlivých nekomunistických ministrů, tak Gottwaldův návrh. Tím komunisté fakticky převzali moc v ČSR a mohli začít realizovat své plány a reformy.⁹¹

Ani Novojičínský okresní a místní Národní výbor nezůstal sporů mezi jednotlivými stranami ušetřen. Zásadní byly především otázky vlastnictví Katolického domu a udělování živností. Starosta města Klaudius Bechný, který chtěl z funkce odstoupit již na přelomu let 1947 a 1948, vydržel na postu starosty do začátku roku 1949.

Prakticky okamžitě po převratu začaly být zakládány Akční výbory Národní fronty. Předsedou místního Akčního výboru byl jmenován Jan Sorek, dlouholetý tajemník KSČ. Z místního Národního výboru byli odvoláni všichni nekomunističtí

---

⁹⁰ *Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně*. 9. května 1947, III., 19, s. 1.

⁹¹ KAPLAN, Karel. Únor 1948 – kronika událostí. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

členové Rady města (8 osob). Byli vyměněni také vedoucí jednotlivých referátů: zemědělství dostal na starost B. Vahalík, kulturu Dušan Novotný, stavebně-technický František Záborský. Došlo k uzavření několika údajně „pasivních“ obchodů, byly znárodněny oba hotely (hotel Praha, hotel U nádraží), došlo ke spojení Novojické spořitelny a Novojické záložny. Pomyslnou třešničkou na dortu bylo přejmenování Americké ulice na ulici Gottwaldovu.⁹² Jednotlivé kulturní organizace a spolky, které nebyly pod dostatečnou kontrolou KSČ, musely být zrušeny. Stěhování divadelního souboru do Beskydského divadla bylo odsunuto, došlo k výměně vedení městské knihovny. „Procesy formování občanské společnosti v pohraničních oblastech byly v r. 1948 přerušeny násilným nástupem komunistické strany k moci. Činnost nekomunistických politických stran byla buď umrtvena (Čs. strana národně socialistická) nebo zcela podřízena politice KSČ (Čs. sociální demokracie, Čs. strana lidová a nově vytvořená Čs. strana socialistická). Postupně zanikaly různé společenské organizace (velice zjevný byl např. úpadek divadelních ochotnických souborů, přeměna a pozvolný zánik Sokola atd.), jen velmi obtížně se prosazovaly nové občanské iniciativy a společenský život ve městech a na vesnicích se stále více formalizoval. Tyto projevy restrikce občanské společnosti zasáhly nejen pohraničí, ale měly celostátní povahu. Jejich dopad pro pohraniční kraje byl však mnohem nepříznivější.“⁹³

3.3 Nová mediální scéna

Po zrušení *Nového Kravařska* četli obyvatelé regionu titul *Pravda* (ostravský deník KSČ) a deník *Nové Slovo* (ostravský list ČSN). Oboje noviny byly tištěny v Moravské Ostravě a ve formě krátkých zpráv přinášely i zpravodajství z Kravařska.

„Únorový převrat zastihl čs. tisk v relativně rozvinuté podobě – se zastoupením všech běžných typů tištěných médií (byť v různé četnosti a společenské síle) a velkým počtem titulů celostátních i regionálních listů, a to zvláště v oblasti stranického tisku

⁹² *Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.*

⁹³ KASTNER, Quido. *Osídlování českého pohraničí od května 1945* [online]. Ústí nad Labem : Sociologický ústav AV ČR Praha, 1999 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/180_96-12wptext.pdf>.

a tisku společenských a zájmových skupin a organizací. Nastupující režim musel urychleně vyřešit úkol, jak získat nad tímto disparátním mediálním prostředím co největší kontrolu. Vláda proto hned počátkem března 1948 uložila ministru informací, aby prověřil všechna dosud vydaná povolení k tisku a přijal potřebná opatření nutná k tomu, aby tisk napříště sloužil potřebám režimu. Bezprostředním dopadem politických změn v únoru 1948 pak bylo zastavení zhruba 570 titulů celonárodních i regionálních listů především nekomunistických politických stran.⁹⁴ Takto tedy zaniklo také *Nové Slovo*, místním čtenářům zůstala, kromě celostátních novin, pouze komunistická *Pravda*. I nadále bylo navíc vydávání všech periodických tiskovin regulováno přidělem novinového papíru. Navíc se začala postupně uplatňovat cenzura, která byla nakonec oficiálně zavedena zřízením Hlavní správy tiskového dohledu (nařízení ministerstva vnitra, č. 17/1953).⁹⁵ Cílem kontrolovaných médií měla být podpora nového socialistického zřízení a propaganda jednotlivým nadcházejícím změnám ve společnosti (kolektivizace venkova, podpora dělnického hnutí, atd.).

Až do roku 1952 neměli tedy obyvatelé Novojičínska možnost číst opravdový regionální deník nebo týdeník. To se změnilo nástupem titulu *Za socialistickou vesnici: vesnické noviny Novojicka*. Vycházely jednou týdně, byly vydávány pod záštitou zemědělského referátu okresního Národního výboru v Novém Jičíně. Vedoucím redakce byl Zdeněk Ides, újezdní tajemník místního okresního Národního výboru. Titul měl 2 strany a vycházel zdarma každý pátek. Tištěn pak byl v Moravskoslezských tiskárnách, pobočka Nový Jičín. *Za socialistickou vesnici* se od ledna 1955 přejmenovalo na jednodušší *Vesnické noviny Novojicka*. Pod tímto názvem vycházely až do roku 1959. Redakci i nadále vedl Zdeněk Ides, periodicita titulu zůstala stejná. Rozsah byl také zachován. Jak je patrné z názvu, tematicky se oba tituly obracely především k zemědělcům a rolníkům. Cílem byla podpora přijetí kolektivizace venkova a soudržnost proti západním mocnostem.

---

⁹⁴ KÖPPLOVÁ, Barbara. Tisk. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

⁹⁵ KONČELÍK, Jakub. Cenzura. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

Po únorovém převratu v roce 1948 se zároveň také objevil nový typ tiskovin – závodní časopisy. Na Novojičínsku, jako v historicky vysoce industrializované oblasti, začalo závodních časopisů vycházet hned několik, a to v prakticky všech oblastech (lékařské, kulturní, průmyslové). Jejich témata ale byla společná – podpora režimu, nadšení pro společnou budovatelskou práci, stranické výzvy. Z těch, které získaly povolení k vydávání ještě před rokem 1950, jmenujme následující:⁹⁶

Časopis *TONAK* vyšel poprvé v říjnu 1946. O jeho vzniku informovalo na titulní straně také *Nové Kravařsko*, a to následovně: „Tento měsíc vyjde 1. číslo časopisu pod názvem „TONAK“. Bude to měsíčník zabývající se všemi problémy, které se týkají podniku a jeho zaměstnanců, bude řešit otázky pracovního výkonu, mezd, nového chápání práce a sblížení všech zaměstnanců. Značnou pozornost věnuje také sociální politice a všemu, co s ní souvisí.“ Časopis vydávala redakční rada složená ze zástupců ROH a podnikové rady. Vedoucími redakce byli E. Lička a F. Vlk. Časopis byl tištěn v Národní knihtiskárně v Novém Jičíně a jeho rozsah byl mezi 4 až 16 stranami. Zanikl v roce 1949, ale prakticky okamžitě na něj navázala *Trojka*. To byl závodní časopis jedné z poboček TONAKu v Šenově u Nového Jičína (byla to dřívější továrna na klobouky A. Peschela). Název vycházel ze zařazení šenovského závodu do koncernu TONAK – jednalo se o 3. závod. Časopis vydávala závodní rada, vedoucím redakce byl R. Horák, který také zajišťoval jeho tisk pomocí cyklostylu. Časopis vycházel měsíčně, ale občas se v jeho vydávání vyskytly časové mezery. *Trojka* zanikla v roce 1951.⁹⁷

V Odrách vycházel od roku 1949 časopis *Optimit*. Vydávali jej závodní zástupci KSČ, ROH a SČM. Redakci tvořili V. Rajnoch, J. Vraj, K. Šumbera, F. Špůrek a F. Čech. *Optimit* vycházel pravidelně jako čtrnáctideník o čtyřech stranách. Byl tištěn

---

⁹⁶ MAZUR, Arnošt. *Závodní časopisy Ostravského kraje od 1945 - 1955*. Opava : Slezská studijní knihovna, 1956. 36 s.

⁹⁷ MAZUR, Arnošt. *Závodní časopisy Ostravského kraje od 1945 - 1955*. Opava : Slezská studijní knihovna, 1956. 36 s.

v Novém Jičíně ve formátu A4. V roce 1959 změnil název na *Časopis zaměstnanců Rudý říjen, Gottwaldov, závod Optimit v Odrách*. Definitivně zanikl v roce 1966.⁹⁸

Zaměstnanci továrny na tabák v Novém Jičíně měli také svůj závodní časopis, a sice *Průvan naší továrny*. Vydávalo jej místní ROH jako měsíčník až do roku 1954. Redakci tvořili K. Kvita a M. Indráková. *Průvan naší továrny* měl 4 – 6 stran a byl tištěn v Ostravských Tiskárnách v Ostravě ve formátu A4.

Po únorových událostech 1948 se tedy média stala dalším z nástrojů KSČ ke kontrole obyvatelstva a ke své propagandě. To vše se dělo pomocí tvrdého cenzurního dohledu a kontroly, jak na úrovni lokální, tak celostátní.

---

⁹⁸ MAZUR, Arnošt. *Závodní časopisy Ostravského kraje od 1945 - 1955*. Opava : Slezská studijní knihovna, 1956. 36 s.

Závěr

Cílem předložené práce bylo vylíčit poměry a situaci v regionu Novojičínska v letech 1945 – 1948, zvláště pak lokální mediální scénu. Práce měla charakterizovat a popsat tiskoviny, které na Novojičínsku vycházely v období po konci 2. světové války a před politickým převrácením v roce 1948. Zároveň měla přinést určitý náhled na témata, kterým se daná média věnovala a také poukázat na propojení lokální politické scény s redaktory jednotlivých médií.

Hlavním přínosem této práce by měl být stručný, ale ucelený přehled o okrese Nový Jičín v období 1945 – 1948, s ohledem na lokální mediální scénu. Zároveň by měla tato práce přinést určitý náhled na fungování lokálních médií v době zásadních politických a společenských změn.

Vzhledem k tomu, že obdobnému tématu (se specifickým zaměřením na severní Moravu a Slezsko), se zatím nikdo nevěnoval, byl sběr informací a pramenů poměrně složitý. Zároveň některé, pro tuto práci důležité, materiály uschované ve Státním okresním archivu v Novém Jičíně nejsou přístupné. I přesto doufám, že tato práce přinese několik nových poznatků a informací, jak o regionu jako takovém, tak o jeho mediální scéně. Co se týká dalšího zkoumání tohoto tématu, domnívám se, že by bylo zajímavé hlouběji prozkoumat propojení mezi publikovanými tématy a skladbou čtenářstva. Současně si myslím, že zpracování obdobného srovnání mediální scény, tentokrát v období před a po roce 1989 by mohlo přispět k lepšímu porozumění historie regionu.

Německé obyvatelstvo tvořilo na Novojičínsku ve 30. letech 20. století početnou skupinu. Ačkoliv venkov byl většinou český, města byla především „pro-německy“ zaměřena. Zároveň byla tato oblast poměrně silně industrializována a velká část obyvatelstva byla zaměstnána v místních továrnách (převážně textilní a oděvní výroba, výroba klobouků, automobilový průmysl). Skladbě obyvatelstva odpovídala také skladba lokálně vydávaných periodik. Vycházely zde jak noviny v němčině, tak v českém jazyce. Z německých jmenujme noviny *Neu-Titscheiner Zeitung*, které vycházely dvakrát týdně. Tyto noviny byly spřízněny s německým vedením Novojičínské radnice a za své štvavé články proti české menšině byly několikrát

konfiskovány. Dále uveďme vlastivědný měsíčník *Das Kuhländchen*, který také silně podporoval německé cítění a nacionalismus. Dnes je ovšem ceněný pro své unikátní historické a přírodovědné články o regionu Kravařska. Z českých periodik stojí za zmínku týdeník *Přehled: Nezávislý týdeník kraje hranicko-lipenského a novojičického*. *Přehled* často kontroval článkům vydávaným v německých regionálních novinách a kritizoval právě poměry na Novojičické radnici. Dále uveďme církevně (katolicky) zaměřený týdeník *Hlasy jičínsko-příborské*. Tento týdeník se ponejvíce věnoval právě podpoře katolické církve na Novojičínku. Z vlastivědných časopisů vycházel měsíčník *Kravařsko*. Ten měl být českým protipólem německého *Das Kuhländchen*. Tematicky se tedy zaměřoval na historii a přírodu Kravařska, oproti *Das Kuhländchen* ovšem se zaměřením na českou část regionu. Z výše uvedeného výčtu je tedy patrné, že skladba obyvatelstva 30. let 20. století se na Novojičínku promítala také na lokální mediální scénu. Daná média se navíc tematicky úzce obracela ke svým čtenářům prostřednictvím národnostně zaměřených článků a zpráv.

Po roce 1938 a během 2. světové války počet českých obyvatel regionu prudce klesl. Došlo ke zrušení dosud vydávaných regionálních tiskovin, k obyvatelům se dostávaly pouze noviny a časopisy celostátní. Po konci 2. světové války se skladba obyvatelstva na Novojičínku prudce změnila. Došlo k odsunu Němců a naopak k novému osidlování pohraničí prostřednictvím obyvatel z českého vnitrozemí a ze Slovenska. Zároveň postupně docházelo k obnově továren a živností. Již necelé tři týdny po osvobození regionu začaly místní a okresní Národní výbory vydávat týdeník *Nové Kravařsko*. Tento týdeník měl suplovat funkci určité nástěnky obou výše uvedených Národních výborů. Tematicky se dále zaměřoval především na regionální zpravodajství (odsun německých obyvatel, regionální politika, obnova regionu) a na podporu mládeže (především SČM). Vzhledem k neshodám mezi okresním Národním výborem a účetním nesrovnalostem byl týdeník v červnu 1947 zrušen. Místní pedagogové také obnovili vydávání předválečného vlastivědného sborníku (měsíčníku) *Kravařsko*. Cílem tohoto titulu byla podpora lokálního patriotismu – publikoval články a studie z historie regionu, o životě slavných rodáků, o lokální přírodě. Redakční sbor byl složen především z pedagogů a vedoucím redakce byl zemský školní inspektor a starosta Nového Jičína v jedné osobě – Klaudius Bechný. Po roce 1945, kdy bylo vydávání periodik vloženo striktně do rukou politických stran a povolených zájmových

uskupení, byla tedy i média v okrese Nový Jičín pod dohledem regionálních (respektive státních) politických autorit.

Eskalující politické spory v roce 1947 a následný politický převrat v únoru 1948 zasáhly i lokální mediální scénu. Objevil se nový typ tiskovin – závodní (nebo také dělnický) tisk. V tolik industrializovaném regionu, jako bylo Novojičínsko, začalo takových tiskovin vycházet hned několik. Například *TONAK* pro zaměstnance továrny na klobouky v Novém Jičíně, *Průvan naší továrny* pro zaměstnance tabákové továrny v Novém Jičíně nebo třeba *Optimit* pro zaměstnance stejnojmenné továrny v Odrách. Tento typ tiskovin byl jednou z forem propagace KSČ a jejích reforem, byl vydáván odbory ROH jednotlivých továren. Obsah i témata takových médií měly podporovat budovatelský duch a soudržnost zaměstnanců. *Nové Kravařsko*, které zaniklo v červenci 1947 bylo nahrazeno až v roce 1952, konkrétně týdeníkem *Za socialistickou vesnici: vesnické noviny Novojicka*. Tento titul byl vydáván opět pod hlavičkou okresního Národního výboru v Novém Jičíně a tematicky byl jasně zaměřen na podporu zemědělských a pozemkových reforem KSČ (kolektivizace venkova).

Shrneme-li závěrem proměnu mediální scény na Novojičínsku v období 1945 – 1948, lze říci, že lokální média reflektovala jak politickou situaci (ať už na lokální nebo celostátní úrovni), tak skladbu místního obyvatelstva. A svou existencí byla na těchto faktorech přímo závislá.

Summary

The aim of this study was to describe the situation in the region of Nový Jičín between years 1945 and 1948, especially the local media scene. The work was to characterize and describe the printed media, which were based in Northern Moravia in the period after the end of the World War II and before the political transformation in 1948. It also should provide some insight into topics that media were covering, and also point out the connection of the local political scene with individual media editors.

The main contribution of this work should be concise but comprehensive overview of Nový Jičín district between years 1945 and 1948, with regard to local media scene. At the same time this work was to bring some insight into the functioning of the local media at the time of major political and social changes.

Given that a similar theme (with a specific focus on Northern Moravia and Silesia), has so far never been compiled, the collection of information and sources was rather complicated. At the same time certain of the important sources and materials concealed in the archive in Nový Jičín (Státní okresní archiv v Novém Jičíně) are not accessible. I still hope that this work will bring some new knowledge and information both about the region as a whole and also its media scene. Regarding the further exploration of this theme, I think it would be interesting to further explore the link between the published track and readership issues. At the same time, I think that processing of similar media scene study - this time in the period before and after 1989 - could contribute to a better understanding of the history of the region.

In thirties of the 20th century, there were big group of German populations in Novy Jičín region. Although the majority of Czech population has been in countryside, the cities were mainly “German” focused. In the same time, the region has been also very industrialized and majority of the population was employed in the local factories (mainly textile and clothing manufacturing, factories producing hats, automotive industry). Structure of the population also corresponded to the structure of locally published periodicals. It means that there were newspapers in German and also in Czech language. From the German newspapers we can mention *Neu-Titscheiner Zeitung* which was published twice a week. This newspaper was affiliated with the German leadership of the Nový Jičín district and its incendiary articles against the Czech minority have been several times confiscated. Further, homeland oriented and monthly published magazine *Das Kuhländchen* which also strongly supported the German sentiment and nationalism. However, this newspaper is prized today for its unique historical and scientific articles on the region Kravaňsko. From the Czech periodicals we can mention weekly published *Přehled: Nezávislý týdeník kraje hranicko-lipenského a novojického*. This publication countered often the articles issued in the German regional newspaper and criticized the conditions in Nový Jičín region's Hall. Next, catholic focused and weekly published *Hlasy jičínsko-příborské* which was mainly supporting the Catholic

Church in the Nový Jičín region. From the national oriented and monthly published magazines we can mention magazine *Kravařsko* which was the be opposite to the German magazine *Das Kuhländchen*. Therefore, the theme of the magazine was focused on the history and nature of the Czech part of the region Kravařsko, compared to the magazine *Das Kuhländchen*. The above mentioned newspapers and magazines show that the composition of the population in the region Nový Jičín in thirties of the 20th century also reflected the local media scene. Moreover, the themes in the media were closely approaching to their readers through nationally focused articles and messages.

After 1938 and during the World War II the number of Czech inhabitants in the region declined sharply. The regional publications were abolished and residents received only nationwide newspapers and magazines. After the end of the World War II the composition of the population in Northern Moravia has changed dramatically. There was a displacement of the German population and vice versa the new settlement of the borderland by people from the interior of the Czech and Slovak Republics. At the same time there was a gradual restoration of factories and businesses. Already less than three weeks after the liberation of the region *Nové Kravařsko* began to being issued weekly by the Local and District National Committees (místní a okresní Národní výbor) in Nový Jičín. This weekly printed media had to substitute notice boards of these two National Committees. The theme also focused primarily on regional news (expulsion of German population, regional policy, restoration of the region) and support for young people (especially SČM). Due to disagreements between the District National Committee and the accounting irregularities, *Nové Kravařsko* was abolished in June 1947. Local teachers also revived the issuing of pre-war regional historical (monthly) magazine *Kravařsko*. The purpose of this title was to support local patriotism - articles and studies on the history of the region, about the life of famous natives, a local nature were being published here. Editorial board was composed mainly of teachers, the head of editorial boards was provincial school inspector and mayor of Nový Jičín in one person - Klaudius Bechný. After 1945, when the publishing of periodicals was inserted strictly within the hands of political parties and interest groups, the local media in the district of Nový Jičín were also supervised by regional (or national) political authorities.

The escalating political dispute in 1947 and the political coup in 1948 also affected the local media scene. A new type of printed media appeared - plant (or

laborer's) printed media. In many industrialized regions, such as the Nový Jičín district, several such printed materials began to be issued. For example, *TONAK* for employees of the hat factory in Nový Jičín, *Průvan naší továrny* for a tobacco factory workers in Nový Jičín, *Optimit* for employees of the "same-named" factory in Odry. This type of printed media was one of the forms of promotion of the KSČ and its reforms, was published by ROH departments of respective factories. Content and topics of such media should promote constructive spirit and cohesion of staff. *Nové Kravařsko*, which finished in July 1947 and was replaced even in 1952, namely by *Za socialistickou vesnici: vesnické noviny Novojicka*. This title was published again under the auspices of the District National Committee (okresní Národní výbor) in Nový Jičín and its themes were clearly aimed at promoting agricultural and land reforms of the Communist Party (rural collectivization).

To summarize the conclusion of the transformation of the media scene in North Moravia in the period between 1945 and 1948, we can say that the local media, reflected both the political situation (whether local or national level) and the composition of local populations. And media presence was directly related to these factors.

Použitá literatura

článek:

HANÁK, Jan. *Česká společnost v Novém Jičíně v letech 1918-1938*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 46. Nový Jičín : [s.n.], 1990. s. 1-21.

HANÁK, Jan. *K šedesátému výročí vlastivědného sborníku Kravařsko*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 49. Nový Jičín : [s.n.], 1992. s. 1-5.

HANÁK, Jan. *O německé regionální literatuře v knihovně Státního okresního archivu v Novém Jičíně*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 51. Nový Jičín : [s.n.], 1997. s. 80-95.

HOLCMAN, Jindřich. *Protikomunistický odboj v okrese Nový Jičín v letech 1948 – 1989*. Nový Jičín, 2000, 151 s.

CHOBOT, Karel. *Tisk v Novém Jičíně po roce 1945*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 41. Nový Jičín : [s.n.], 1988. s. 3-10.

CHOBOT, Karel. *Vzpomínka na vlastivědného pracovníka Jaroslava Štindla*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 42. Nový Jičín : [s.n.], 1988. s. 66-67.

KADLČÍK, Květoslav. *Osvobozovací boje v okrese NJ v roce 1945*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 4. Nový Jičín : [s.n.], 1970. s. 5-13.

MOCEK, Michal. *K dějinám tiskařských firem „Kryl a Scotti“ a „Karel Kryl“ (1909 – 1950)*. In Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín, svazek 49. Nový Jičín : [s.n.], 1992. s. 55-68.

ŠTINDL, Jaroslav. *Klaudius Bechný šedesátníkem*. In Kravařsko : Vlastivědný sborník. 1. ledna 1949, XI, 4-5, s. 41.

kniha:

ČAPKA, František; SLEZÁK, Lubomír; VACULÍK, Jaroslav. *Nové osídlení pohraničí Českých zemí po druhé světové válce*. Brno : CERM, 2005. 360 s.

ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Mnichovská dohoda 1938*. Šenov u Ostravy : Tilia, 1999. s. 387.

Československá statistika : svazek 104. Praha : Orbis, 1934. 246 s.

Edice Česká statistika: Náboženská vyznání obyvatelstva podle výsledků sčítání lidu v letech 1921-1991. Praha : ČSÚ, 1995. 302 s.

FICEK, Viktor. *Biografický slovník širšího Ostravska*. Opava : Slezský ústav ČSAV, 1972. 141 s.

GLONEK, Jiří; NOVOTNÝ, Lubomír. *Mauric Remeš (1867 - 1959): olomoucký lékař a vědec*. Olomouc : J. Glonek, L. Novotný vlastním nákladem, 2010. 161 s.

KÖPPLOVÁ, Barbara – KRYŠPÍNOVÁ, Jitka – BEDNAŘÍK, Petr – ČÁBELOVÁ, Lenka – MORAVEC, Václav: *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. Praha, Karolinum 2003. 461 s.

KUBÍČEK, Jaromír. *Bibliografie novin a časopisů na Moravě a ve Slezsku v letech 1918 - 1945*. Brno : Státní vědecká knihovna, 1989. 444 s.

PASÁK, Tomáš. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v čs. zemích z let 1939-1945*. Praha : Univerzita Karlova, 1980. 441 s.

STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945 - 1947*. Praha : Academia, 1991. 536 s.

Statistický lexikon obcí v republice československé. Praha : Orbis, 1935. díl II., Země Moravsko-slezská, s. 212.

ZIERIS, K.F. *Nové základy českého periodického tisku*. Praha : Orbis, 1947. 41 s.

web:

ADAMEC, Josef.: *Poznámky a úvahy o nejtěžší době našich moderních dějin ve světle vzpomínek i archivních dokladů* [online]. Štramberk : [s.n.], 2005 [cit. 2011-03-27].

Dostupné z WWW:

<http://www.stramberk.cz/historie/2_svetova_valka/downloads/text.pdf>.

Dekret presidenta republiky o státní péči osvětové [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2011 [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW:

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1945/sb55-45.pdf>>. Osvětové rady byly založeny dekretem Prezidenta republiky (č. 130/1945) O státní péči osvětové. Cílem mělo být zajištění kulturní a především státně-politické výchovy obyvatel. V praxi to znamenalo, že po znárodnění kin, divadel, apod. byla veškerá kulturní činnost jasně řízena obcemi, potažmo státem.

DVOŘÁK, Pavel. *Průmysl Novojičínska a Velká hospodářská krize (1929 - 1934)* [online]. Brno, 2009. 63 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/217380/ff_b/Bakalarka-Dvorak.pdf?info=1&zpet=http://theses.cz/vyhledavani/?search=prumysl_novojičinska&start=1>.

KAPLAN, Karel. Únor 1948 – kronika událostí. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

KASTNER, Quido. *Osídlování českého pohraničí od května 1945* [online]. Ústí nad Labem : Sociologický ústav AV ČR Praha, 1999 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/180_96-12wptext.pdf>.

KONČELÍK, Jakub. Cenzura. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

KÖPPLOVÁ, Barbara. Tisk. In KOCIAN, Jiří. *Slovníková příručka k československým dějinám 1948 - 1989* [online]. Praha : Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2011-04-07]. Dostupné z WWW: <http://www.usd.cas.cz/UserFiles/File/Publikace/Prirucka48_89.pdf>.

MÜLLER, Marek. *Podnikatelská elita jihovýchodního Kravařska v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století* [online]. Brno, 2008. 124 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/17121/ff_m/DIPLOMKA-bez_priloh.pdf?info=1&zpet=http://theses.cz/vyhledavani/?search=marek+muller&start=1>.

Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna [online]. 1936 [cit. 2011-03-31]. Digitální knihovna NS RČS 1935-1938. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/eknih/1935ns/se/tisky/t0170_02.htm>.

Volby do zákonodárných orgánů Československa a České republiky 1920 - 2006 [online]. Praha : ČSÚ, 2008 [cit. 2011-03-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/4220-08>>.

periodika:

Kravařsko : Vlastivědný sborník.

Nové Kravařsko : Týdeník okresního a místního Národního výboru v Novém Jičíně.

prameny:

Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín. Inventurní záznam: Obnovení činnosti spolků a organizací z okresu Nový Jičín, zrušených v roce 1938, povolování schůzí a jejich programů, povolování kulturně-osvětové činnosti spolků, divadel, zábav, přednášek, slavností ap., hlášení funkcionářů, oběžníky, pokyny aj. Inventurní číslo: 307. Signatura: IV. Datum: 1946, Evidenční jednotka: karton 297.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín. Inventurní záznam: Záležitosti vydávání časopisu ONV a MNV v Novém Jičíně „Nové Kravařsko“.

Inventární číslo: 347. Signatura: 355. Datum: 1947-1949. Evidenční jednotka: karton 333.

Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Nový Jičín. Fond Archiv města Nový Jičín, kronika města Nový Jičín z let 1938 – 1952.